

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

POL VATLA poslovne morale

Od aprila lanskega leta deluje pri delavskem svetu podjetja poseben arbitražni svet za reševanje sporov med poslovnimi enotami podjetja. Od ustanovitve do danes je reševal šest sporov. Od teh jih je pet rešil v večje ali manjše zadovoljstvo obeh »zavojevanih« strani, o enem bo odločal pa delavski svet podjetja, ker nobena izmed pravdajočih se strank noče popustiti. Torej se je arbitražni svet, ta svojevrstna ustanova delavskega samoupravljanja, že uveljavil bodi s svojimi praktičnimi odločitvami, še bolj pa po svoji avtoriteti in že zgolj po svojem obstoju.

Desnica ne ve, kaj dela levica

Izmed sporov, ki jih je reševal arbitražni svet, naštejmo le nekatere. Na primer: Bil je reden zdravniški pregled in so poslali seveda tudi strojnike. Kajpak so stroji ta čas stali. Tisti pa, ki je sestavljal račune, je sklepal takole: stroji so stali, torej je treba plačati stojnino zanje. In je poslal račun.

Druga stran pa je sklepala podobno: stroji so stali, zaradi tega so stali tudi naši delavci, delo ni bilo opravljeno, torej je toliko in toliko škode; pa so poslali račun.

Spor je seveda prišel pred arbitražo, kjer je vsak normalno izgovoril le prvih pet besed, potem je pa že povisal ton tako po tonovski lestevici kot po moči vse do fortisima.

No nazadnje je le zmigala pamet in so se pred arbitražo poravnali.

Prehitra naglica

Tudi drugi primer je v zvezi z mehanizacijo. Znano je, da imamo za uporabo mehanizacije različne cene: kadar si sposodi stroj katera izmed Gradisovih enot, je najemina cenejša, kot pa kadar stroj posodimo drugemu podjetju. To je povsem razumljivo, ker v interni realizaciji ne kaže obračunavati vsega kot za prodajo. Okrog tega določila pa se je vnel spor. Treba pa je še prej povedati, da nobena enota ne sme posojati mehanizacije brez odobritve.

Zdaj, ko je vsa zadeva že pojasnjena, lahko zapišemo, kako je bilo, čeprav arbitražni svet precej ni mogel do resnice. Na Belškem polju je bil en naš buldožer, za katerega, kot pravijo, ni bilo dela. Potrebo-

vali bi bager. Naneslo je, da je podjetje »Sava« imelo bager, za katerega niso imeli dela, potrebovali bi pa buldožer. Dogovor je bil hitro sklenjen: ti meni po interni ceni, jaz tebi po interni ceni. Ko pa so v Ljubljani pregledovali poročila, so zasledili tudi toliko in toliko ur za »Savo« in brž napisali račun — seveda po zunanjih cenah in zanj obremenili Jesenice. Jeseničani so se branili plačati zunanjo ceno in tako naprej, dokler ni vse prišlo pred arbitražo. Le-ta je odločila, da morajo plačati zunanjo ceno, hkrati pa so ugotovili, da je zaradi take naglice pri izstavljanju bremenilne note nastala škoda za podjetje.

Pred delavski svet

V tem primeru noče nihče popustiti in bo prišel spor pred delavski svet podjetja. Poslovna enota priznava akordne presežke strojnikom težke mehanizacije. SPO jih seveda izplača in — kar je čisto razumljivo — zaračuna dejanske stroške tudi v zvezi z osebnimi dohodki, torej vse dajatve, ki jih mora obrat plačati ob izplačilu osebnih dohodkov. Poslovna enota pa takega obračuna ne prizna, češ, da je pripravljena plačati samo izplačane osebne dohodke ne pa tudi dajatev v zvezi z njimi. Torej naj bi jih obračunali kot materialnen strošek. Obveznosti je dolžan plačati SPO ne pa poslovna enota, za katero SPO dela, pravijo.

Nepriistranost sveta

Tole je nekaj primerov, ki sta jih pripovedovala predsednik arbitražnega sveta Milan Šurk in eden izmed njegovih stalnih članov Peter Kunej. Arbitražni svet ima šest takih stalnih članov. Vsakokrat zasedajo le po trije, osrednji delavski svet pa je imenoval šest članov prvič zaradi tega, da bi arbitražni svet lahko nemoteno delal, zlasti pa zaradi tega, da bi mogel biti povsem nepristranski. Vsaka stranka ima namreč možnost oporekati kateremu izmed članov arbitražnega sveta, da pri razsoji ne bi mogel biti nepristranski. Razen tega je v poslovniku arbitražnega sveta, ki ga je sprejel delavski svet, določeno, da med stalnimi člani arbitražnega sveta ne sme biti nihče iz tiste enote, zaradi katere se pravdajo.

Arbitražni svet torej sestavljajo na vsakokratnem zasedanju trije stalni člani ter po en predstavnik »tožeče« in »tožene« stranke.

Nepopolni dogovor in različno tolmačenje

Po opisanih primerih pa že lahko sklepamo, o katerih stvareh se najbolj pravdajo. Predvsem doslej skoraj ni bilo spora, v katerem ni bila na ta ali oni način udeležena mehanizacija. To kaže, da najemni pogoji niso dovolj precizno izdelani, oziroma — bolje povedano — življenje je tako pestro, primeri vsakokrat tako različni, da je težko vse spraviti v predpis in je navsezadnje tudi bolje, da vsebuje predpis le splošna načela, pogodbene stranke bi se pa morale vsakokrat podrobno dogovoriti, česar pa ne store in potlej nastane spor.

Torej so nepopolni dogovori ali pa različno tolmačeni dogovori med najpogostejšimi vzroki za spore med enotami. Sem sodi pa tudi tolmačenje sklepov organov samoupravljanja, pravilnikov in drugih internih predpisov ali pa tudi predpisov z zakonsko močjo, ker pogodbeni stranki vsaka po svoje tolmačita določen predpis. Vsekakor pa so spori, ki jih je doslej obravnaval arbitražni svet, zrcalo odnosov med enotami in je težko reči, da smo take podobe lahko kaj veselili.

Arbitražni svet pa razsoja na osnovi prakse in proste presoje ter ustvarja s svojim delom osnovo za morebitne prihodnje notranje predpise, učeno pravijo temu preceđenčno pravo. Precej logično je namreč sklepati, da bo arbitražni svet tudi v drugem podobnem primeru (Nadaljevanje na 2. strani)

**Naš pozdrav
ob dnevu borca
in dnevu vstaje**

Letošnji zbor mladih gradbincev v Mariboru

Lotimo se mladinskih zadev vse bolj dosledno, intenzivno in načrtno

Leta 1955 je bilo na pobudo LMS prvo posvetovanje mladih gradbincev Slovenije. Zatem so bila taka posvetovanja vsaki dve leti. Zadnje je bilo leta 1961 v Novem mestu. Letošnji zbor mladih gradbincev je bil v Mariboru 8. in 9. junija. Organizacijo zbora je prevzelo mariborsko gradbeno podjetje »Konstruktor«, v čigar dvorani so bila posvetovanja.

Zbora se je udeležilo 150 delegatov-mladincev iz večine gradbenih podjetij in podjetij za izdelavo gradbenega materiala. Prisotni so bili tudi delegati iz Beograda. Zastopani so bili centralni odbor sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, republiški odbori sindikata gradbenih delavcev Slovenije, CK ZMS, Biro za gradbeništvo Slovenije, OK ZMS Maribor, OSS Maribor itd. Zboru so prisostvovali delegati Gradisove mladine iz Ljubljane ter več naših mladincev iz Maribora.

Prvi dan zbora dopoldne so delegatom razkazali nekaj značilnih mariborskih gradbišč, popoldne so pa začeli s posvetovanjem. Po opravljenih formalnostih je podal Leon Repovž (Konstruktor) poročilo o vlogi in problemih mladine v gradbeništvu, zatem pa je Janez Kučan, član OK ZMS Maribor, govoril o nalogah mladine po VII. kongresu ZMJ. Drugega dne v nedeljo dopoldne je bila razprava po poročilih, ki je trajala skoraj štiri ure. Z daljšim referatom se je oglasil tudi naš delegat tov. Horvat, ki je razpravljal o flaktuaciji delovne sile. Zbor so ob koncu pozdravili še zastopniki raznih družbeno političnih organizacij, strokovnih ustanov, podjetij itd.

visoko kvalificiranih in z višjo strokovno izobrazbo . . .	0.2 %
kvalificirani in s srednjo strokovno izobrazbo . . .	24.5 %
polkvalificirani in z nižjo strokovno izobrazbo . . .	16.5 %
nekvalificirani	58.8 %

Vajencev je okrog 800, štipendistov na višjih in visokih šolah okoli 100, na srednjih strokovnih šolah pa 140.

Med mladinci, zlasti nekvalificiranimi, je 35% sezoncev. Od vseh mladincev je organiziranih v ZMS le 44.6% medtem ko jih dobra polovica ni povezanih z nikakršno družbeno, vzgojno ali politično organizacijo.

V tej statistiki niso zajeti vsi podatki, ker nekatera podjetja niso poslala izpolnjenih anketnih pol. Malo nam je bilo Gradisovcem neprijetno, da je med temi tudi naše podjetje. Baje so se pravilno sestavljeni podatki zatakneli v nekem predalu na centrali.

V preteklem letu je znašala povprečna mesečna plača gradbenih delavcev 26.000 din, nekvalificiranih delavcev posebej pa 18.100 din. Glede na to, da je večina mladincev nekvalificiranih je tedaj jasno, da žive v razmeroma slabih življenjskih razmerah, ker jim ne daje do-

volj možnosti za uspešen duševni, strokovni in telesni razvoj. Zlasti postaja ta problem hud, če si hoče mladi gradbeni delavec osnovati družino, ko nima ne dovolj denarja in ne stanovanja.

Nekateri delegati so prikazali delovanje svoje mladinske organizacije v prav sončni luči. Ponekod se mladina zelo aktivno udeležuje v političnem delu, pri izobraževanju in tudi v športu se zelo uveljavlja. Postavljajo si svoj lastni plan in ga dosledno uresničujejo, uživajo vso pomoč podjetja in političnih organizacij. Drugod so razmere manj rožnate. Mladina je več ali manj prepuščena sama sebi, stanuje v slabih barakah ter živi iz rok v usta. Zlasti je to občutiti tam, kjer delajo pretežno mladinci-sezonci iz drugih republik, ki nimajo namena, da bi se za stalno vključili v kolektiv.

Obstaja tedaj velik razloček v življenju mladine raznih gradbenih podjetij in delavnic. Gotovo je, da se mladinske organizacije ne morejo organizirati in dobro razvijati tam, kjer ni za to pogojev, zlasti tam, kjer politično družbene organizacije pa tudi vodilni funkcionarji nimajo smisla za mladino in s tem slabijo pritok zdravega narasčaja v kolektiv. So pa tudi primeri, ko ima mladina vse na razpolago, kar bi potrebovala za svoj razvoj, pa se tega ne poslužuje.

Mladinci, ki živijo po domovih podjetij, so bolj agilni in se bolj vključujejo v kolektiv. V splošnem pa leži zasluga ali krivda za uspeh ali neuspeh razvoja mladine na obeh: na delovnih kolektivih ter na njihovih političnih organizacijah na (Nadaljevanje na 2. strani)

Josip Broz Tito

Beograd, maja 1963.

Srdačno zahvaljujem na iskrenim čestitkama i dobrim željama povodom mog rođendana i upućujem vam svoje tople pozdrave.

Milo

ING. BORUT MAISTER

VINKO VAJT

MARJAN BERČIČ

JANKO KOSIR

Naši poslanci in odborniki

Na volitvah v zbor delovnih skupnosti občinskih skupščin ter v občinske zore skupščin so bili izvoljeni tudi številni kandidati iz kolektivov gradbeništva, med drugimi tudi delovni ljudje iz našega kolektiva. Že v majski številki Gradisovega vestnika smo objavili fotografije nekaterih kandidatov iz našega kolektiva, sedaj pa objavljamo vse izvoljene kandidate in fotografije onih, ki niso bili objavljeni v majski številki.

Ing. Borut Maister, roj. 12. 6. 1908, inženir, na delovnem mestu šefa inženirja, zaposlen pri podjetju od 1. 8. 1945, izvoljen oziroma imenovan v mestni svet Maribor. V ta organ je imenovan prvič.

Vinko Vajt, roj. 16. 1. 1928, gradbeni delovodja, pri podjetju od 12. 11. 1951, izvoljen v zbor delovnih skupnosti občinske skupščine Ptuj. Dobil pa je 247 glasov od 284 možnih. V ta organ je izvoljen prvič.

Marjan Berčič, roj. 26. 4. 1952, gradbeni tehnik, na delovnem mestu vodja OE, pri podjetju od 1. 8. 1951, izvoljen v občinski zbor delovnih skupnosti Ravne. Dobil pa je 490 glasov od 548 možnih. V ta organ je izvoljen prvič.

Janko Košir, roj. 18. 8. 1927, VK ključavničar, na delovnem mestu obratovodja, pri podjetju od 19. 4. 1948, izvoljen v zbor delovnih skupnosti občine Ljubljana-Moste-Polje. Dobil je 244 glasov od 280 možnih. V ta organ je izvoljen drugič.

Ing. Jože Uršič, roj. 26. 2. 1915, po poklicu gradbeni inženir, na delovnem mestu pom. glavnega direktorja, pri Gradisu zaposlen od leta 1954, izvoljen je bil s 586 glasovi v zbor delovnih skupnosti občine Ljubljana-Center, Sokandidat ing. Stanko Mejač 497 glasov.

Ing. Saša Skulj, roj. 15. 5. 1951, gradbeni inženir, na delovnem mestu tehničnega vodje obrata, pri Gradisu zaposlen od 1. 10. 1958 dalje, izvoljen je bil v gospodarski zbor republiške skupščine Slovenije. Dobil je 77 glasov od možnih 77. Izvoljen v republiško skupščino prvič.

Ljubljana — Sindikalna podružnica centrale podjetja je imela sestanek, katerega so se polnoštevilno udeležili skoraj vsi člani kolektiva centrale. Predsednik sindikalne podružnice Vida Arnez je uvodoma povedala, da je dobil izvršni odbor zelo slabo zapuščino, kar je ugotovil tudi občinski sindikalni svet. Sindikalna podružnica centrale mora postati mnogo bolj aktivna, kar pa ni odvisno samo od izvršnega odbora podružnice, temveč od celotnega članstva. Sklenili so med drugim tudi, da bodo organi upravljanja, ki so bili prav tako izvoljeni za kolektiv centrale, na prihodnjem sestanku poročali o svojem delu. Glavni direktor podjetja ing. Keržan pa je tolmačil pravilnik o nagrajevanju, kar je še posebej zanimalo člane kolektiva centrale.

Ljubljana — UO gradbenega vodstva je na zadnji seji razdelil 7 stanovanj članom njihovega kolektiva. Srečnejši se bodo lahko vselili v stanovanja v Sketovi ulici.

Vmesno vprašanje
Morda ne bo odveč opozoriti še na eno plat takih notranjih sporov.

Letošnji zbor mladih gradbincev

(Nadaljevanje s 1. strani)
eni strani ter na mladini sami na drugi strani.

Ko sem zbiral vtise s posvetovanja, sem skušal primerjati razmere mladine pri Gradisu. Po objektivni presoji bi ocenil, da stoji Gradis v tem pogledu nekje na poprečju ali morda nekoliko boljše. Vsekakor pa je dejstvo, da s sedanjim stanjem skrbi za mladino

Ing. Branko Vasle, roj. 1. 6. 1920, gradbeni inženir, na delovnem mestu šefa obrata, pri Gradisu zaposlen od 1. 6. 1952 dalje, izvoljen je bil v zbor delovnih skupnosti. Ljubljana-Moste-Polje. Število dob-

lenih glasov 206 od 237 možnih. Izvoljen je bil prvič.

Jože Grebene, roj. 19. 7. 1935, gradbeni tehnik, na delovnem mestu šefa obračunske enote, pri podjet-

ju od 3. 5. 1956. Izvoljen je v zbor delovnih skupnosti občine Maribor-Center. Dobil je 235 glasov od 271 možnih. V ta organ je bil izvoljen prvič.

Albert Praprotnik, roj. 25. 5. 1930, gradbeni tehnik, na delovnem mestu sektorskega vodja, pri podjetju zaposlen od 18. 7. 1950. Izvoljen je v zbor delovnih skupnosti občine Celje. Dobil pa je 99,9% glasov.

Franc Vovk, roj. 27. 7. 1922, gradbeni tehnik, na delovnem mestu šefa gradbenega vodstva Jesenice, pri podjetju zaposlen od 26. 9. 1945. Izvoljen je v občinski zbor delovnih skupnosti Jesenice, dobil je 526 glasov od 547 možnih. V ta organ je bil izvoljen drugič.

Ljuba Tarman, rojena 27. 4. 1930, uslužbenka na delovnem mestu vodje splošnega oddelka, pri podjetju zaposlena od 4. 9. 1947. Izvoljena je v občinski zbor Jesenice. Dabila je 623 glasov od 651 možnih. V ta organ je bila prvič izvoljena.

Ivan Sever, roj. 11. 12. 1927, ključavničarski mojster, na delovnem mestu mojstra novogradnje, pri podjetju zaposlen od 4. 6. 1951. Izvoljen je v občinski zbor in dobil 698 glasov, protikandidata ni imel, v ta organ je bil prvič izvoljen.

Še o kakovosti betona

Resnica je, da so v zadnjem času nekatere enote nekoliko popustile v kvaliteti. Če pogledamo naš poglaviti izdelek — beton, potem vidimo, da ga pretežno del enot premalo skrbno pripravlja, saj so le redki betoni gosti in gladki. Poleg primerne sestave agregata, ki je poglaviti pogoj za dober beton, vpliva na izgled betona tudi opaz. Če že govorimo o tem, da premalo pazijo na sestav agregata, potem lahko rečemo, da še manj pazijo na kvaliteto opaža. Skoraj vse enote uporabljajo stare opažne plošč, ki imajo poglavite pomanjkljivosti: med deščicami so nastale zaradi sušenja lesa široke fuge in deščice se zvijajo.

Pri fughah med deščicami odteka pri betoniranju cementno mleko in dobimo zato namesto lepe, gladke površine betona, beton ki je ves luknjčav. Poleg tega pa dobimo še valovito površino betona. Obe pomanjkljivosti pa povzročata veliko večjo uporabo malte, kot je to potrebno pri dobro narejenem betonu. Da je delo zaradi tega dražje, je seveda razumljivo.

Nekatere poslovne enote pa gredo pri tem še celo tako daleč, da uporabljajo opažne plošče še za odre in podobno. Da iz takih plošč ni mogoče narediti dobrega opaža, je menda vsakomur jasno. V naši borbi za čim kvalitetnejše delo moramo predvsem izločiti vse take izrabljene opažne plošče in jih zamenjati z novimi. Se dobre opažne plošče pa moramo takoj popraviti.

Ce bomo nato opažne plošče tudi dobro vzdrževali, bo to prav gotovo korak k izboljšanju naše kvalitete. Prav je, da pohvalimo tudi eno izmed naših gorenjskih enot, ki res poskrbi za dober beton. Vsi opaži, ki jih uporablja ta enota, so oskoblani in plohi ali deske med seboj stikani na pero in utor, tako da cementno mleko ne more odteči skozi fuge opaža. Rezultati seveda niso izostali in se ta enota lahko pohvali, da ima najlepši beton v podjetju.

Ing. Borut Maister

Ing. Milivoj Šircelj

Obiskali smo tovariša

Z obiska pri uredniku našega glasila

Tovariš Lojze Cepuš, za katerega smo že v prejšnji številki Gradisovega vestnika javili, da je zbolel, še vedno leži na ortopedski kliniki v Ljubljani. V kolektivu ga zelo pogrešamo, saj je bil pri svojem delu kakor tudi v družbeno političnih organizacijah zelo aktiven. To se vidi tudi pri stalnih obiskih, ki jih sprejema, tako da je osebe na kliniki izjavilo, naj pisarno odpre kar tam. Posebno je njegova »pisarna« polna ob sredah, ko je legalni dan obiskov. Tako so ga v sredo 19. VI. med drugim obiskali tudi tovariš Vinko Veit — predsednik DS podjetja, Martin Zajšek — sekretar aktiva ZK, Jože Lorenčič — sindikalni funkcionar podjetja,

in člana sekretariata SOP Milan Majžič in Rudi Koršič. Skromno darilo, ki so ga mu izročili v imenu SOP, še bolj pa obisk tovarišev, je Lojzeta zelo razveselil. Naveličan je že neprestanega ležanja. Počuti se že kar zdravega, tako da o svoji boleznici noče niti govoriti. Živahen pogovor se je razpletel predvsem v zvezi z delom v podjetju, delom sindikata in drugih organizacij. Vsem hoče biti na tekočem. Kako je s pripravami za letno skupščino SOP, kdaj bo Gradisov športni dan itd. ... V takih pogovorih je čas obiska hitro minil. Tovariši so se morali posloviti. Pri odhodu so mu želeli čimprej okrevanje in vrnitev v kolektiv.

Pol vatla poslovne morale

Nekateri menijo, da ne bi bilo napak, če bi zahtevali, naj vsaj upravni odbor sklepa o začetku postopka pred arbitražnim svetom. Se pravi, naj bi upravni odbor prej preresel vso sporno zadevo, pregledal, ali so ubrane vse možne poti sporazuma in šele nato naj bi prišel spor pred arbitražno svet. Drugi pa menijo, da bi bila taka pot predolga, da bi navsezadnje znal vsak »prijazeti« šef tako razložiti spor upravnemu odboru, da bi bilo zelo malo verjetno, da bi upravni odbor drugače razsodil. Morda je konkretnih primerih res tako, vendar morebiti

le ne bi bilo odveč tudi o tej plati razmisliti.

Vsekakor je pokazal arbitražni svet s svojim dosedanjim delom, da je kaj koristna ustanova v podjetju, da je s tem dana možnost uravnavanja medsebojnih odnosov med enotami, ki so ob naglo se razvijajočem gospodarstvu tudi vedno bolj raznoliki in zapleteni. Njegovo delo pa hkrati tudi prispeva k oblikovanju take poslovne morale v medsebojnih odnosih med enotami, ki ustreza socialističnemu značaju delavskega samoupravljanja in ki je je kanec več kot le za pol vatla.

Pri odbojki so pokazali nastopajoči veliko borbenosti

Mladi Mariborčani so bili do zadnjega prepričani v zmago Najmlajši in najboljši strelec Benjamin — izven konkurence

Sportni dan naše mladine

V nedeljo 23. junija so se v Ljubljani zbrali mladi športniki Gradisa, da s športnimi tekmovanji počastijo dan mladosti — sicer malo pozno, vendar so tekmovanja dosegla svoj namen.

Zborno mesto je bilo v samskem domu v Bavdkovi ulici. Zbrane športnike in sicer iz GV Ljubljana, KO Maribor, KO Ljubljana, SPO Ljubljana in OGP Ljubljana je pozdravil predsednik aktiva LMS podjetja Gradis Franc Horvat. Poudaril je, da ni namen tekmovanja dosežati športne rezultate, temveč tudi spoznavanje mladih gradbincev med seboj.

Po programu so bila dopoldne tekmovanja v šahu, namiznem tenisu, streljanju in odbojki. V vseh panogah so dominirali mladinci iz GV Ljubljana, saj so zasedli tri prva mesta, medtem ko so morali v namiznem tenisu prepustiti prvo mesto mladincem KO Ljubljana.

Popoldne pa so se pomerile med seboj še nogometne ekipe. Po tekmi med Mariborčani in Ljubljancani, v kateri so slednji zmagali, so se pomerili med seboj še mladinci iz GV Ljubljana in KO Maribor. Tekma je bila razburljiva, saj se je v regularnem času končala neodločeno. Sele v podaljšku tekme so zmagali mladinci GV Ljubljana z dvema goloma razlike.

Merjenje športnih sposobnosti mladih gradbincev je bilo s tem končano. Vsi sodelujoči so se zbrali znova v samskem domu v Bavdkovi ulici, kjer je bila svečana razglasitev rezultatov in podelitev diplom. Mladina GV Ljubljana se je najbolj izkazala, saj so zasedli štiri prva mesta. Veseli so bili svojega uspeha, predvsem pa zmage v nogometu, v kateri so imeli Mariborčani vedno premoč.

Ob zaključku so sklenili, da bodo do ponovnega srečanja, ki bo prihodnje leto verjetno v Mariboru, aktivno trenirali in skušali pritegniti v svoje vrste še več mladih Gradisovcev.

Ob zaključku letošnje kegljaške sezone

Pomladimo kegljaške vrste

Kakor je znano, predstavlja najbolj aktivno športno panogo v našem podjetju kegljaški šport, ki je domala razvit skoraj v vseh naših enotah. Najbolj aktivni in pri tem tudi uspešni pa so predvsem kegljaci in kegljavke športnega društva »Gradis« Ljubljana. Ta klub je priboril Gradisu že nešteto trofej in lahko trdimo, da so predvsem kegljavke največ doprinesle, da je Gradis postal znan v kegljanju ne samo doma, temveč tudi izven meja naše domovine.

Toda to je bilo predvsem v preteklih letih, trenutno pa žive športniki te panoge v senci lovorik, ki so jih dosegli v preteklosti. Sicer ne smemo trditi, da kljub temu niso dosegli nekih boljših zmag in rezultatov. Če so se v preteklosti izkazala moštva bodisi moška ekipa ali pa ženska, danes izstojajo le še posamezniki. Ker je ženska ekipa ostala zvesta tradiciji in ni utrpela slabših rezultatov, bomo danes o njej napisali nekaj besed.

Na okrajnem prvenstvu v Ljubljani, kjer so dosegle Gradisovke šele drugo mesto, jih je presenetila ekipa Ljubljane. Na tekмах hrvatsko-slovenske lige so se izkazale slabše, saj so dosegle od 12 nastopajočih klubov iz Hrvatske in Slovenije, ki pravzaprav predstavljajo elito v državnem merilu, šele deseto mesto. Toda kljub neuspehu niso klonile, ampak so še bolj trenirale.

Na republiškem prvenstvu Slovenije so dosegle po devetih letih, ko so bile stalno republiški prvak, dru-

go mesto. To pot jih je presenetil Triglav iz Kranja. Ta kegljaška ekipa Triglava je bila na vseh tekmovanjih v republiki homogenejša, tako kot pred leti ekipa Gradisa. Tretje mesto v tem prvenstvu je dosegla ekipa Branika iz Maribora, četrto mesto pa Fužinar iz Raven. V tem prvenstvu so tekmovale vse ekipe na kegljiščih v Mariboru, Kranju in Ljubljani. Naša ekipa je imela predvsem slab start v Mariboru. Tehnični referent društva Dora Klemenčič trdi, da bi lahko dosegle boljše rezultate, v kolikor se ne bi same podcenjevale in so bile zaradi tega tudi psihično slabo pripravljene.

Dne 8. junija pa je bilo v Ljubljani državno prvenstvo ženskih ekip, na katerem sicer niso bile prve, ampak so dosegle samo z dva keglja slabšim rezultatom 3. mesto. Prvo mesto je zasluženo osvojila ženska ekipa Triglava iz Kranja, ki se je tudi v tem prvenstvu izkazala kot najbolj solidno moštvo. Drugo mesto, kot je že rečeno, za dva keglja boljše pa je dosegla ekipa Tekstilca iz Zagreba z rezultatom 2.345 podrtih kegljev. Naše kegljavke so se izkazale z naslednjimi rezultati:

Sonenwald Minka 408, Rus Majda 380, Remec Minka 367, Tome Ljuba 371, Klemenčič Dora 398, Erjavec Francka 419 oz. skupno 2.343 podrtih kegljev. Moštvo Triglava, ki pa je bilo državni prvak, pa je doseglo skupaj 2.374 podrtih kegljev. Smatramo lahko, da so kegljavke »Gradisa« dosegle časten rezultat.

V vseh tekmovanjih sta se predvsem izkazali Francka Erjavec in tov. Klemenčič Dora. Obe sta bili povabljeni na skupni trening za sestavo državne reprezentance. Ker se je morala tov. Klemenčičeva udeležiti knjigovodskega tečaja na Bledu, je na trening državne reprezentance odšla Francka Erjavec, ki bo zastopala jugoslovanske barve na prihodnjih mednarodnih srečanjih.

Ne bi bilo prav, če ne bi ob tej priložnosti omenili tudi Iva Praprotnika, člana moške ekipe, ki je dosegel prodoren uspeh, saj se je uvrstil med 35 najboljših kegljačev v Jugoslaviji. V preteklem državnem prvenstvu pa je dosegel tudi svoj osebni rekord, saj je podrl v Zagrebu prvič 895 in drugič 897 kegljev. V Ljubljani pa je podrl na okrajnem prvenstvu v tekmi z Ljubljano 905 kegljev. To so rezultati, ki jih dosegajo samo vrhunski tekmovalci, zato tudi njemu želimo še naprej v bližnji sezoni čim boljše rezultate.

Tov. Dora Klemenčič, ki ima precej skrb, saj je tehnični vodja moške in ženske ekipe, trdi, da se bo Gradis v kegljaškem športu ponovno povrnil na tisto mesto, ki ga je v preteklosti že imel, potem ko bo uspelo v te vrste pridobiti nekaj novih mlajših, discipliniranih športnikov, ki naj bi se z veseljem lotili tega športa. Mi želimo njej, kakor tudi vsem kegljačem, da bi v resnici pričeli dosegati tiste uspehe, kot smo jih bili običajno navajeni pri športnem društvu Gradisa.

M. A.

Kegljaški turnir na kegljišču centrale

Za turnir kegljačev iz sindikalnih podružnic podjetij občine Center je dal iniciativo občinski sindikalni svet. Izvedbo turnirja pa je prevzela sindikalna podružnica naše centrale, ki je dala v ta namen na razpolago tudi svoje kegljišče. Namen turnirja ni samo tekmovanje temveč tudi medsebojno spoznavanje delovnih ljudi iz posameznih podjetij v občini Center ter pritegnitev večjega števila delovnih ljudi v ta lep šport. Z organizacijo turnirjev je bil ta namen tudi dosežen. Na razpis se je prijavilo kar 16 ekip iz različnih sindikalnih po-

družnic: Mladinska knjiga, Elektro Lj.-mesto, TNZ, Šumi, Sekcija za vzdrževanje prog, Kemija Impex, Slovenija ceste, Rog, Republiške telesno vzgojne organizacije, Ljudska pravica, GP Tehnika, Avtocomerco, Hidrometeorološki zavod, Iskra, Gradis GV Ljubljana, Gradis centrala.

Tekmovanja so se pričela 27. 6. 1963 in bodo trajala do 10. 7. 1963, ko bodo končane finalne igre. V vsaki ekipi je 6 tekmovalcev. Tekmuje se namreč v panogi 6 x 100 lučajev.

Po prvih zanih rezultatih vodi ekipa sindikalne podružnice Mladinske knjige z 2286 podrtimi keglji pred ekipo TNZ, katere člani so podrli samo en kegelj manj. O ostalih in končnih rezultatih bomo še poročali.

Po izjavah Dore Klemenčič, ki vodi turnir in je z množično udeležbo zelo zadovoljna, so vsi tekmovalci disciplinirani, tako da tekmovanje v redu poteka. Seveda pa je tu tudi dobra organizacija.

N.

Dela v Poreču zaključena

Gradnja turističnega naselja na otoku Nikola v Poreču je zaključena. Objekti so izročeni investitorju, izvršen je tehnični prevzem hišic in restavracije, zunanja ureditev otoka je končana in prvi gosti so napolnili nove prostore na otoku.

Kljub manjšim pomanjkljivostim predvsem v obrtniških delih, se večina obiskovalcev in investitor pohvalno izražajo o novih objektih in o gradbenem kolektivu, ki je kljub izredni zimi uspel naselje dokončati do pričetka turistične sezone. Nedvomno je velik uspeh projektantov in operative, da so od novembra 1962, ko so bili prvi dogovori, pa do tehničnega prevzema v maju 1963, sprojektirali in dogradili turistično kapaciteto za 300 ležišč v dvoposteljnih apartmajih in ustrezne prostore za restavracijo in sodobno kuhinjo ter recepcijsko naselje. Treba je bilo napraviti nove poti in dostope do posameznih hišic, urediti vodovod, elektriko in kanalizacijo po vsem otoku. Celotna vrednost naših del je znašala skoraj 240 milijonov dinarjev.

Ta dela so zaupali gradbišču Koper, (razen restavracije, ki jo je samostojno gradilo gradbeno vodstvo Ljubljana). Ker enota Koper ni imela lastnih kapacitet, so čez zimo s svojimi kapacitetami — predvsem v delavnicah in opremi — priskočile na pomoč Ljubljani, Jesenice, Kranj in Ljubljana okolica. Zanje je to delo predstavljalo izredne možnosti zaposlitve stalnih delavcev čez zimo, ko same enote v bazi niso imele dela.

Za organizatorja in za neposredno tehnično vodstvo del na sektorju je pomenilo prevzeto delo trd oreh, saj se je gradnja odvijala pod rugačnimi prilikami, kot je to običaj. Naj navedem samo nekaj posebnosti:

a) Pomanjkanje dokumentacije, ki jo je projektant izdelaval sproti in so razne spremembe v izvedbi mnogokrat ovirale tekoče delo.

b) Pri gradnji so prvič uporabljane razne vrste materiala (siporex in druge), ki jih izvajalci niso bili vajeni. Tudi polmontažni sistem je zahteval prilagoditev operative (montažne stene in varjenje stikov).

c) Oddaljenost sektorja od matične edinice, delo v drugi republiki in nepoznavanje lokalnih virov je še povečalo problematiko.

č) Delo na otoku z vso problematiko dovoza čez morje, prekladanje na ladjo in z njim nastali kalo, odvisnost prevozov na otok od valov, vse to je bilo za naše »su homezce« novo.

d) Izredna zima, ki je tudi v teh krajih, kjer sicer zime ne poznajo, pognala živo srebro za 36 dni pod ničlo, ni prispevala k lažjemu izvajanju.

e) Ne nazadnje pa je predstavljala hud problem usklajitev konglomerata delavcev iz raznih enot, zadovoljitev njihovih zahtev, uravnati partikularistično miselnost posameznikov itd.

Sedaj je to delo za nami in iz vseh problemov, ki so brez dvoma bogata šola za bodoče izvajanje objektov na izpostavljenih, sezonsko omejenih gradbiščih, moramo potegniti določene zaključke. Najvažnejše ugotovitve bi bile naslednje:

1. V prihodnje ne smemo nikdar več prevzemati objektov za fiksno ceno, torej »ključ v roke« za določeni znesek, če za objekt ne obstaja glavni projekt. Določitev obvezne cene na osnovi idejnega projekta vodi ob konkurenci do optimističnega ocenjevanja stroškov, ki se pozneje pokaže kot napačno. Glavni projekt vedno odstopa od idejnega, večasih samo v detaljih, mnogokrat pa tudi v konstrukciji (slučaj Poreč). Jasno je, da te spremembe vplivajo na prodajno ceno, ki pa je s pogodbo »zakovana«.

2. Organiziranje »zimskih« objektov v krajih, kjer klimatske prilike dopuščajo delo čez zimo, je brez dvoma dobra poteza, saj nam produktivno zaposli naše stalne delavce v kritičnih mesecih. Delo na takem objektu pa bi morala voditi enota, ke je sama najbolj zainteresirana za zimsko delo, torej edinica, ki prispeva v skupno organizacijo največ kapacitet v opremi, delavcih in kadrih. Mnenje, naj delo organizacijsko vodi in povezuje enota Koper kot najbližja enota, je napačno, ker ta enota nima potrebe iskati zaposlitve za svoje delavce čez zimo drugod in so njene kapacitete v tem času zasedene v celoti na stalnih objektih. Delo mora upravljati enota, kjer delo pozimi počiva, ki ima torej proste kapacitete v delavcih, opremi in v upravnem aparatu.

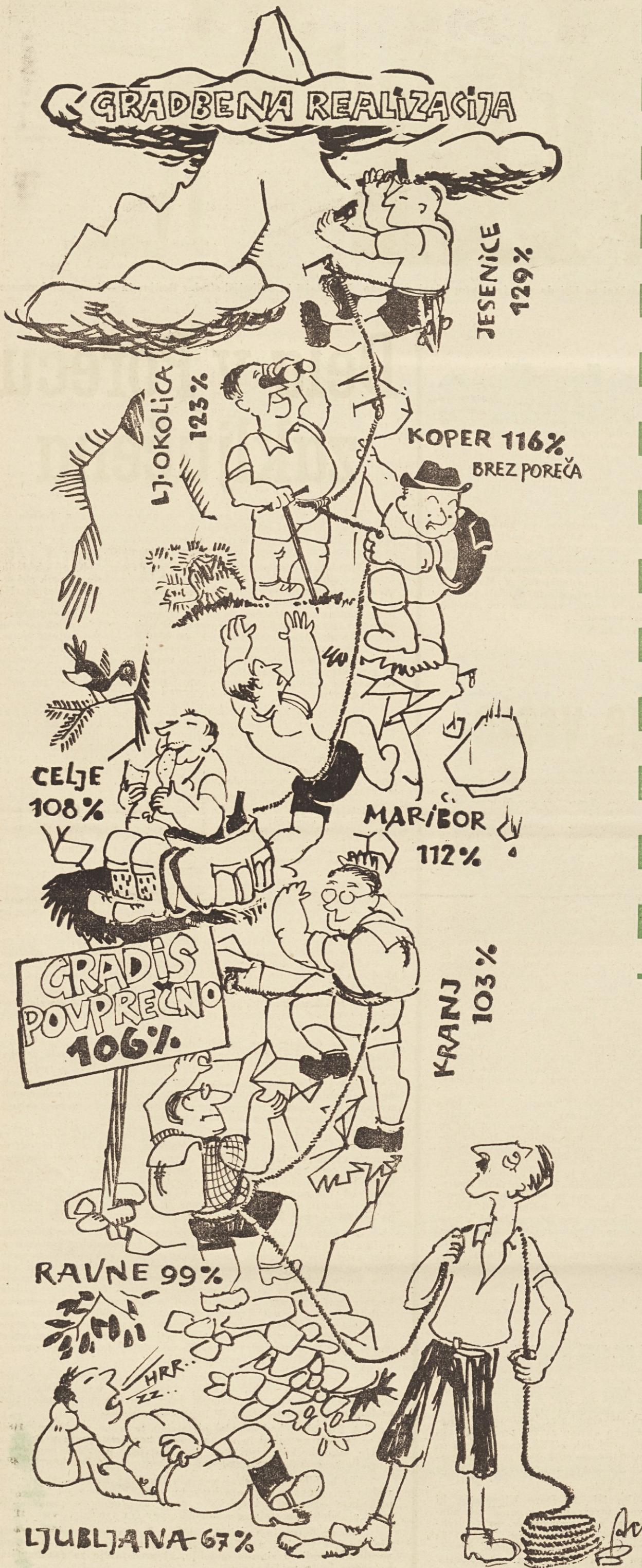
3. V kolikor sami projektiramo kampanjske objekte in običajno pri zimskih objektih lahko govorimo o kampanjščini, naj bodo ti projekti čim enostavnejši, brez uporabe novih materialov, za katere nimamo izkušenj in pripravne opreme.

4. Pri izbiri bodočih del ob morju je treba predvsem paziti, da so ta dela na celini in ne na otokih, ker predstavlja prevoz čez morje tako kalkulacijski kot organizacijski problem posebno v zimskih mesecih, ko morje mnogokrat onemogoča dostop do gradbišča.

To bi bile samo nekaj splošnih izkušenj, ki nam morajo biti vodilo pri prevzemanju objektov te vrste. Napačno pa bi bilo v prihodnje odstopati od del take vrste, ker omogočajo premostiti zimsko obdobje in stalnost naših delavcev čez vse leto.

Ob upoštevanju rezultatov dela v Poreču bomo lahko nadaljnje objekte izvajali uspešnejše in predvsem z boljšim finančnim rezultatom tudi za zimsko obdobje, ki predstavlja za gradbeništvo še vedno hudo preizkušnjo.

Ing. Alfred Peteln

Slika s tečaja »Svetlobna tehnika«, ki je bil v Mariboru od 10. do 15. junija 1963, katerega se je udeležil tudi član našega kolektiva

Kaj pa osvetljenost delovnih mest?

Ali smo že kdaj pomislili, ali so delovna mesta in delovni prostori, kjer je delo naporno za oči, dovolj in pravilno osvetljeni?

Morda bo kdo hitro zaključil in rekel, kaj pa je treba v gradbeništvu, kjer skoraj vedno delamo pri dnevnem (sončni) svetlobi, govoriti o osvetljenosti delovnih mest. Pri tem verjetno ne bo pomislil, da ima podjetje tudi obrate, projektivni biro in pisarne, kjer dela dobra četrtina vseh in podjetju zaposlenih, če ne upoštevamo, da je včasih treba graditi tudi ponoči.

Ne gre pa samo za pravilno in zadostno umetno razsvetljavo, ampak tudi za osvetljenost delovnih mest z dnevno svetlobo. Ta je velikokrat pomanjkljiva in jo je treba korigirati z dodatno umetno svetlobo.

V našem »Vestniku« smo že nekaj pisali o očeh in varovanju vida ter navajali poškodbe, ki so nastale največkrat zaradi opuščanja varnostnih ukrepov. Nismo pa še govorili o svetlobi, ki je delavcem potrebna, da varno in brez škode za oči opravljajo določeno delo. Vzrok temu je, da še pri nas ni dovolj razvita »svetlobna tehnika« v tem smislu, da bi redno ali vsaj v določenih razdobjih kontrolirali osvetljenje delovnih prostorov in delovnih mest. Tudi inšpekcijski organi

doslej temu problemu niso posvetili toliko pozornosti, kolikor je zasluži, ker niso imeli ne potrebnih instrumentov in ne izkušenj.

Vodstvo »Višje tehnične varnostne šole« v Kranju je organiziralo enotedenski tečaj o svetlobni tehniki. Na ta predavanja, ki sicer sodijo v redni učni program, je vodstvo šole povabilo tudi nekatere varnostne delavce, inšpektorje dela ter strokovnjake, ki se ukvarjajo z umetno razsvetljavo.

Predavanja sta obiskovali dve skupini po teden dni. Po predavanjih so opravili tudi praktične in laboratorijske meritve, pri katerih so morali tečajniki že uporabiti pridobljeno teoretično znanje. Tečaj je v vsakem pogledu uspel in odprl novo področje tistim, ki skrbijo za varnost pri delu posebno pa inšpekcijskim organom.

Ne smemo pa ostati samo pri teh tečajih, ki jih je organizirala »Višja tehnična varnostna šola«. To v praksi še tako malo upoštevano znanost je treba med ljudmi razširati naprej, da bo vsak delovni prostor in mesto pri delu pravilno osvetljeno. Treba je organizirati še tečaje, katerih pa se morajo udeležiti tisti, ki jih sam poklic vključuje v območje dela »svetlobne tehnike«, za katere pa bi morali program še razširiti ali pa deliti na dva dela.

J. S.

Planski barometer za mesec maj 1963

A. USPEH PODJETJA:

V maju 1963 je izvršilo podjetje skupni finančni plan z 98,6 %, gradbeni finančni plan pa s 106,5 %.

Letnega plana je izvršeno 30,3 % ali za 0,47 % manj, kot je planirano letošnje leto. Podrobnejši pokazatelji so prikazani pri obdelavi posameznih poslovnih enot.

B. USPEH GRADBENIH ENOT:

Gradbišča so v mesecu maju kot celota izvršila skupni finančni plan 95,7 %, gradbeni finančni plan pa 106,5 %. Obrtniška dela so izvršena 74,3 % od planiranih del.

Skupni letni plan so gradbišča dosegla v maju 32,2 %, ali za 1,9 % več, kot je bilo planirano.

Skoro vsa gradbišča razen Ljubljane presegajo gradbeni finančni plan. Odstotek preseganja se giblje od 3 do 29. Gradbeno vodstvo Ljubljana je še vedno za 32,6 % pod planom.

C. USPEH OBRATOV:

Obrati so kot celota izvršili mesečni plan 108,3 %. Letnega plana pa so dosegli 34,6 %, ali za 2,8 % več, kot je planirano v letošnjem letu.

Skoro vsi obrati, razen KO Maribor, so presegli mesečni finančni plan. Odstotek preseganja mesečnega plana se giblje od 7 do 22. Kovinski obrati Maribor so za 3,8 % izpod plana, podrobnejši podatki za gradbišča in obrate so razvidni iz posebne tabele.

D. SPLOŠNO:

V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta je realizacija gradbenega finančnega plana in obrtniških

del v letošnjem letu večja za 2,3 % pri obrtniških delih pa za 0,6 % pri nekoliko višjem planu.

Produktivnost se je v primerjavi s prejšnjim mesecem tudi nekoliko povečala pri vseh poslovnih enotah. Tako dosegajo gradbene enote v celoti 97 % planirane produktivnosti, obrati 87 %, Gradis v celoti pa 95 %.

V maju so presegle planirano produktivnost naslednje enote: Maribor za 4 %, Jesenice za 29 %, Koper za 52 %, Kranj za 11 % in Projektivni biro za 19 %. Pod planom produktivnosti so naslednje enote: Ljubljana za 32 %, Celje za 20 %, Ravne za 10 %, Zalog za 8 %, PO Ljubljana za 25 %, KO Ljubljana za 10 %, KO Maribor za 14 %, LO Skofja Loka za 2 % in OGP Ljubljana za 14 %.

Planirani dohodek na uro presega gradbišča kot celota 91 %, obrati 96 % in Gradis 93 %.

Planirani dohodek na uro presegajo v tem mesecu naslednje enote: Ravne, KO Ljubljana, LO Skofja Loka in Projektivni biro, vse ostale enote ne dosegajo planiranega dohodka na uro.

Planirani odstotek porabe materiala je prekoračilo 7 poslovnih enot. Odstotek prekoračenja se giblje od 2 do 55.

Podrobnejša realizacija planskih pokazateljev po poslovnih enotah je razvidna iz tabele na str. 5.

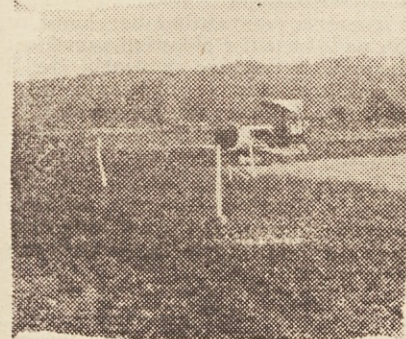
»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

Posvetovanje o gradbeni mehanizaciji

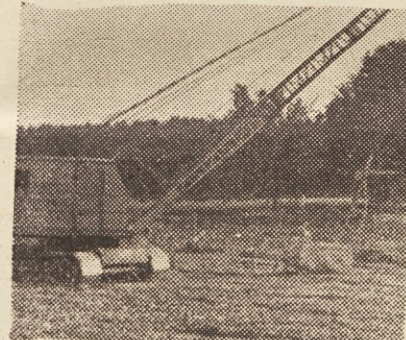
Okrog gradbene mehanizacije je nastalo zadnja leta toliko nerešenih problemov, da so smatrali koristniki gradbenih strojev, to je gradbenega podjetja kakor tudi domači proizvajalci gradbenih strojev, da je potrebno pričeti te probleme reševati načrtno. Predstavniki industrije gradbenih strojev, to je proizvajalci, so celo prišli pred gradbince s parolo: »Gradbeniki gradbene stroje uvažate, mi pa bi lahko te stroje izdelovali sami doma.« Nasprotno pa so gradbeniki postavili zahtevo: »Dajte nam stroje, s katerimi bomo lahko na naših gradbiščih nemoteno in kvalitetno izvrševali naše naloge.«

Proizvajalci gradbenih strojev so med drugim tudi zahtevali, da bi gradbinci povedali, kateri domači stroji so dobri, kateri slabi, kaj bi bilo potrebno pri dosedanjih proizvodnji popraviti, katere stroje, ki jih že izdelujemo, naj bi opu, stili, koliko strojev potrebujemo itd.

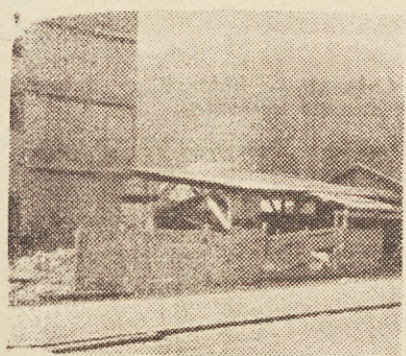
Gradbinci pa so že do sedaj kritizirali slabe stroje domače proizvodnje, upravičeno so se jezili, ker ni bilo rezervnih delov za stroje domače proizvodnje, ker ni bila organizirana servisna služba za tekoča popravila in dane možnosti za izvrševanje generalnega remonta.

Pričeli smo z gradnjo avtomobilske ceste po vrstnem redu: krompir, geometer, profili, stroji, načrti

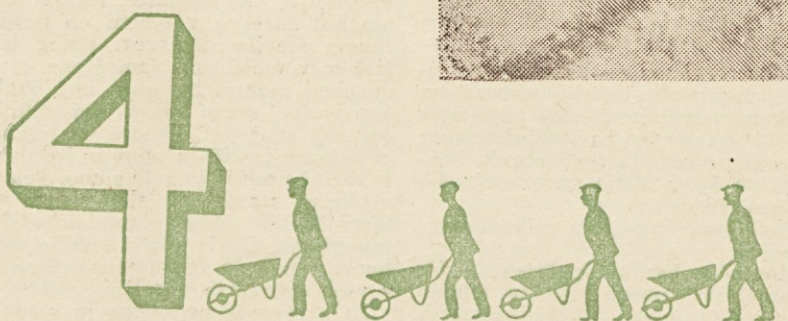

Tale dva stroja pa nista mogla pričeti z delom: bager je prispel na gradbišče z nepravilno opremo, buldozer TG-160 pa je dobil »astmo« že na Belškem polju in je kot nezdraviljiv bolnik bil odpeljan v sanatorij Kovinskih obratov Ljubljana

Kaj mislite? Ali je tale ograja našega gradbišča v Ljubljani ob Celovski cesti (mednarodna cesta), kjer stoji objekt B-1 z vrednostjo gradbenih del 529.000.000 »ponos« obratunske enote, ali pa bi se morali zavedati, da za takšno ograjo dela »Gradis«

Naši gradbinci želijo, da bi domača industrija pričela izdelovati motorizirane japanarje, da se ne bi mučili po štirje delavci okrog enega japanarja

Tako so se proizvajalci in koristniki, to je podjetja med seboj, prepirali, kdo ima prav.

STROKOVNE ZVEZE POSREDUJEJO

Oboji, proizvajalci in koristniki, so uvideli, da po tej poti ne bomo našli prave rešitve. Zbornice, ki bi morale biti pravzaprav v teh zadevah arbitri, niso bile aktivne, zato so posegle vmes strokovne zveze. Zveza gradbenih inženirjev in tehnikov SFRJ naj bi zastopala interese uporabnikov gradbenih strojev, Zveza strojnih in elektrotehničnih inženirjev in tehnikov SFRJ pa naj bi zastopala interese proizvajalcev. Obe zvezi sta pričeli na iniciativo zveznega pomočnika sekretarja za industrijo Siljaka z intenzivnimi pripravami za posvetovanja, katera naj bi ločeno organizirale za »obe stranki«.

Savez mašinskih in elektrotehniških inženjerov in tehnikov Srbije, je skupno z poslovnim združenjem GRAMEX (združenje proizvajalcev gradbenih strojev) in Klubom poslovnih ljudi Beogradskog sajma sklenil, organizirati strokovno posvetovanje 27. in 28. maja v Beogradu. Zveza gradbenih inženirjev in tehnikov Slovenije pa se je začela pripravljati na posvetovanje predstavnikov gradbenih podjetij, ki naj bi dokončno povedali svoje mnenje o domači proizvodnji gradbenih strojev.

To posvetovanje je bilo 17. maja; torej pred posvetovanjem v Beogradu, katerega so se udeležili skoraj vsi predstavniki slovenskih gradbenih podjetij kakor tudi predstavniki nekaterih večjih gradbenih podjetij iz drugih republik. Posvetovanja v Ljubljani so se udeležili poleg omenjenih tudi še predstavniki zvezne gradbene zbornice, biroja za gradbeništvo v Sloveniji, Zavoda za raziskavo materiala v Ljubljani in seveda tudi predstavniki Zveze društev inženirjev in tehnikov gradbene in strojne stroke. Tako lahko rečemo, da so bili zbrani vsi tisti, ki bi lahko dokončno rekli, kaj gradbinci želimo od proizvajalcev gradbenih strojev. Za posvetovanje so bile obdelane naslednje teme:

- stroji za zemeljska dela (nakladači, skreperji, bagerji, buldozerji in grederji),
- vozila za horizontalni transport (kamioni, damperji),
- stroji za vertikalni transport (vsa dvigala, vključno žerjavi),
- drobna mehanizacija (vibratorji, skreperji, razni instalacijski stroji),
- stroji za proizvodnjo betona in malte (mešalci, navadni in protitočni),
- stroji za komprimiranje tal (valjarji, vibromaksli).

Vse te teme so bile obdelane z naslednjih poglavitnih vidikov:

- današnje stanje strojev,
- tipizacija gradbenih strojev,
- izdelava dolgoročnih programov proizvodnje gradbene mehanizacije,
- uvoz mehanizacije in regionalno usmerjanje uvoza,

- da dajejo priporočila za uvoz posameznih vrst strojev;
- da dajejo mišljenje o potrebnosti nakupa tujih licenc.

Poleg teh priporočil, ki so se predvsem nanašala na samo proizvodnjo, pa je bilo med drugim sprejeto tudi, da zvezna gospodarska zbornica (svet za gradbeništvo) čimprej obnovi stalno evidenco gradbenih strojev, ki se nahajajo pri gradbenih podjetjih, da se v sodelovanju z zvezno gospodarsko zbornico izposluje uvoz potrebnih rezervnih delov za tiste stroje, ki so do sedaj že bili uvoženi v našo državo. Prav tako so zahtevali, da morajo uvozna podjetja ob sklepanju pogodb s proizvajalci v tujini zagotoviti tudi potrebne rezervne dele za kupljene stroje po cenah, ki bi bile v skladu s cenami strojev. Od uvoznih proizvajalcev je treba zahtevati tudi, da organizirajo servisno službo.

Predstavniki gradbenih podjetij so se na tem posvetovanju še posebej dotaknili dosedanjih veljavnih predpisov o dvigalih, ki niso v skladu z možnostmi bodisi pri samih proizvajalcih ali na naših gradbiščih.

Smemo trditi, da so bile vse priprave za to posvetovanje kot tudi samo posvetovanje na visoki strokovni ravni in smo hoteli preprečiti kakršen koli vpliv v komercialnem pogledu.

Posvetovanje v Beogradu, ki je bilo 27. in 28. maja, ni bilo na taki strokovni ravni, tam so se celo preveč spuščali v teoretične razprave: kakšni stroji, kje in kako se uporabljajo itd. V načelu so sprejeli vse sklepe gradbincev s posvetovanja v Ljubljani.

Upamo, da ne bodo vsa ta posvetovanja zaman, da bodo sedaj znali uporabiti zelo skrbno izbrano strokovno zbornico preko zveznega sekretariata za industrijo poskrbela, da se bodo gradbenikom želje vsaj v bližnji prihodnosti izpolnile.

Tone Martinšek

drobne vesti

■ Ljubljana — Občinski sindikalni svet Ljubljana-Center je razpisal tekmovanje v kegljanju ter zaupal to organizacijo sindikalni podružnici centrale podjetja. Do sedaj se je prijavilo 16 sindikalnih podružnic. Tekmovale bodo v disciplini 6 × 100 lučajev.

■ Jesenice — UO gradbene-ga vodstva je imel svojo prvo sejo 4. junija. Na tej seji so volili tudi predsednika UO in so imeli kar štiri kandidate za predsednika (malokje imajo take možnosti). Izvoljen je bil Viljem Zrim. Tudi na Jesenicah zelo pridno delajo, dobili so tudi lokacijo za gradnjo treh stolpnice.

Nesreče in bolovanja po edinicah v maju 1963

Tek. št.	Edinica	Število zaposlenih	Nesreče pri delu			Nesreče na poti	Bolovanje v %	
			smrtne	težje	lažje		Skupaj nesreče pri delu	bolezni
1.	Ljubljana	826	—	2	11	—	13	0,65 5,64
2.	Celje	505	—	1	4	—	5	0,56 4,45
3.	Maribor	1214	—	2	9	—	11	0,47 3,25
4.	Ljubljana ok. . .	358	—	—	4	—	4	1,34 3,26
5.	Jesenice	372	—	—	5	—	5	0,42 3,10
6.	Koper	208	—	—	4	1	5	0,22 4,67
7.	Kranj	259	—	1	4	—	5	1,00 3,85
8.	Ravne	484	—	3	—	—	3	0,38 3,23
9.	KO Ljubljana . .	228	—	—	2	—	2	0,33 3,65
10.	SPO Ljubljana .	171	—	—	1	—	1	0,57 3,91
11.	KO Maribor . . .	158	—	—	2	—	2	0,31 2,95
12.	OGP Ljubljana .	275	—	—	3	—	3	1,03 5,00
13.	Les. obrat Sk. L.	148	—	—	—	—	—	— 3,90
14.	Projektivni biro	32	—	—	—	—	—	— 11,27
15.	Centrala	109	—	—	—	—	—	—
Maj 1963		5347	—	9	49	1	59	0,56 4,02
Maj 1962		4780	—	9	52	2	63	0,90 5,51

Planski pokazatelji		Gradis skupaj	Gradbišča skupaj	Ljubljana	Maribor	Celje	Jesenice	Ravne	Zalog	Koper	Kranj	Obrati skupaj	SPO Ljubljana	KO Ljubljana	KO Maribor	LO Sk. Loka	OGP Ljubljana	Projekt. biro
1.	Skupni finančni plan v %	98,6	95,7	84	94	86,1	100,9	79,2	107,8	110,1	74,6	108,3	113,7	121,1	96,2	107,7	100,2	118,4
2.	Gradb. finančni plan v %	106,5	106,5	67,4	111,8	107,8	129	99,5	123	116,3	103,5	—	—	—	—	—	—	—
3.	Letni plan v %	30,30	32,2	22,3	34,6	28,1	38,8	32	33,3	19,6	25,8	34,6	30,7	35,4	35,6	44,1	31,1	48,5
4.	+ — v %	—0,47	+1,9	—10,7	+3,6	+ 2,1	+8,8	—3	+6,3	— 4,6	+0,8	—2,8	+3,7	+6,4	—1,4	+3,1	+0,1	+7,5
5.	Produktivnost Plan.	990	860	850	840	800	1000	900	780	950	850	1535	2114	1500	1415	1500	1300	950
	Realiz.	944	832	577	872	671	1294	808	716	1448	943	1334	1602	1349	1224	1472	1124	1135
6.	Dodatek na uro: Plan.	251	241	232	247	212	279	243	214	226	249	291	345	304	286	253	247	498
	Realiz.	233	220	210	226	203	253	251	194	210	197	279	225	380	265	254	238	508
7.	Poraba materiala Plan.	41	41,1	40,5	39,5	43,5	41	46,5	41	38,7	40	40,4	13,6	51,8	56,2	56,2	46,7	3,6
	Realiz.	39,8	37,3	48	32,5	44,7	31,7	33,9	32,6	46,6	24	44,8	15,9	65	53,9	63,6	43,9	3,6

Naša naselja s pohvalo

Dobra ocena urejenosti Gradisovih stanovanjskih barak v delavskem naselju Tomačevo v Ljubljani. Zakaj ne morejo biti podobne ocene deležna vsa Gradisova delavska naselja.

V mesecu maju je Zavod za zaposlovanje delavcev v Ljubljani izvedel akcijo, katere namen je bil

ugotoviti, v kakšnih pogojih živijo delavci posameznih ljubljanskih gradbenih podjetij, oziroma ugotoviti urejenost delavskih naselij. Akcije so se udeležili predstavniki sindikata, predstavniki Zavoda za zaposlovanje delavcev Ljubljana, občinski inšpektorji dela ter zastopniki gradbenih podjetij. Med ostalimi delavskimi naselji, ki mnoga niso s svojo urejenostjo naredila najboljšega vtisa, so obiskali tudi

delavsko naselje Gradisa v Tomačevem.

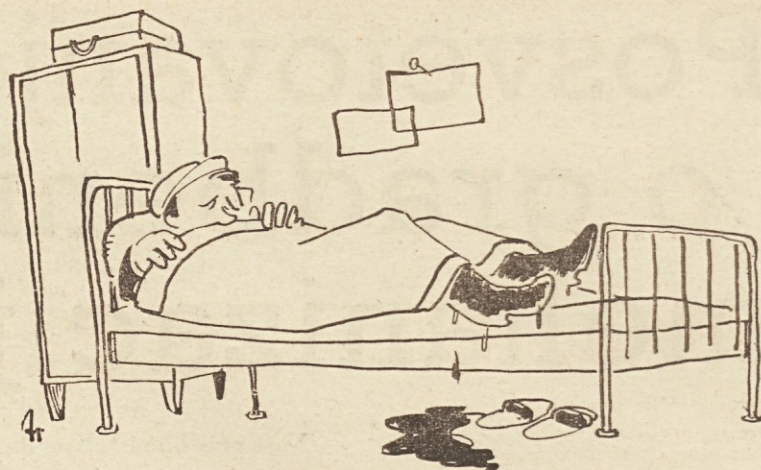
Pohvalne besede, ki so bile napisane med drugim tudi v časopisu »Delavska enotnost« in »Ljubljanskem dnevniku«, so res zaslužene. Urejenost stanovanjskih barak in okolice lahko služi za zgled. Spalnice, hodniki, sanitarije in umivalnice so zračne, svetle in čiste. Oprema in prostori so dobro oskrbovani. Snago in red vzdržuje vsakodnevno več oseb. Res je z vsem preskrbljeno za urejeno bivanje naših delavcev.

Nima pa Gradis samo delavskega naselja v Tomačevem. Večja delavska naselja so še: na Jesenicah, Kranju, Goričanah, Zalogu, Ljubljani Šiška, v Kopru, Celju, Šoštanj, Mariboru, Rušah, na Ravnah na Koroškem. Skupno imajo navedena delavska naselja 85 montažnih barak z 2412 ležišči.

Poleg tega pa so postavljene lesene montažne barake skoraj na vsakem delovišču. Redno je v njih prostor namenjen za jedilnico, kjer delavci prejema topli obrok, obenem pa se v njem zadržujejo ob slabem vremenu.

Poglejmo, kako je z njihovo ureditvijo?

Montažne barake so lesene, krite s salonom, strešno lepenko, v malo primerih z opeko. Tla v prostorih so ali navadno lesena, ladijski pod, v zadnjem času se uporablja tudi umetna masa. Stene so lesene. Za boljšo toplotno izolacijo se obijejo z različnim materialom: lepenko, lesonitom in podobno. Po predpisih HTV službe podjetja ima vsaka baraka poleg prostorov za bivanje tudi sanitarije in umivalnico. Glede opreme pride na prebivalni prostor 3–5 ležišč. Dejansko je ugotovljeno, da v sobah nameščena ležišča le v

malo primerih presegajo to število, vendar je povsod zagotovljeno 10 m³ prostornine na enega stanovalca. Postelje so različnih tipov. Uporabljajo tudi lesene postelje (Koper, Goričane). Opremljene so z mrežami, žimnicami, vzglavniki, dvema rjuhami in 2–3 odejami. V nekaterih naseljih (Zalog, Kranj, Sk. Loka) se v manjšem številu uporabljajo še slamnice, vendar samo kot rezerva v sezoni ob povečanem številu delavcev. Poleg ležišč so v vsaki sobi nameščene garderobne omare, tako da ima vsak stanovalac svojo ali v dvokrilnih omarah svoj del. Omare so lesene in železne različnih tipov in izdelav. V večini naselij so zelo slabe. Temu ni kriva starost ali slab material, temveč slab odnos stanovalcev do inventarja. Glede miz in števila stolov v sobah je čutili pomanjkanje v vseh delavskih naseljih.

Za ogrevanje prostorov je v vseh delavskih naseljih (razen v Kopru) preskrbljeno. V prostorih so peči za lokalno ogrevanje.

Za vzdrževanje snage in reda so v delavskih naseljih zaposlene snalžilke. Svoje delo izvršujejo vestno in temeljito, vendar kljub temu v večini stanovanjskih barak higiena ni zadovoljiva. Temu je predvsem kriva nezainteresiranost, malomarnost in nevzgojenost samih stanovalcev. Tla čistijo vsak dan in en-

krat tedensko ribajo. Če hodijo po sveže ribanih tleh z blatnim obuvalom, prav gotovo ne more ostati čisto.

Isto velja za postelje in postelnino. Po pravilu se menja postelnina dvakrat mesečno, kar ustreza higienskim načelom. Če pa se uporablja ležišče z delovno obleko na sebi ali celo z obuvalom, kar ni redek primer, prav gotovo ne more postelnina ostati čista 14 dni.

Tudi okolica naselij je le v malo primerih urejena ali pa je celo nehigienska, kar tudi vpliva na snago in red v barakah samih. Izgovori, da ni denarja, ne drže, ker se da veliko urediti z dobro voljo in prostovoljnim delom samih stanovalcev naselij.

Za stanovanja delavcev Gradisa je poskrbljeno tudi v samskih domovih. V interesu podjetja je postopoma odstraniti delavska naselja z lesenimi montažnimi barakami in jih nadomestiti z zidanimi samskimi domovi. V okviru podjetja je 8 samskih domov že zgrajenih in v uporabi, in sicer: na Jesenicah 2, v Ljubljani 3, v Mariboru 1 in Ravnah 2.

Pogoji, v katerih bivajo naši delavci v samskih domovih, njihova urejenost in opremljenost jasno kažejo na dvig standarda gradbenega delavca.

S POTI V PARIZ

Ogled montažnih stanovanjskih objektov po sistemu Camus in Coignet.

Prvotni program je predvideval ogled montažnih stanovanjskih objektov, in sicer tovarne firme Camus in montaže same na gradbišču. Zaradi rekonstrukcije tovarne pa si je bilo mogoče ogledati le montažo na gradbiščih v južnem delu Pariza. Predstavniki firme Camus, gospod Leontiev, nam je tolmačil sistem gradnje, katerega bi lahko na kratko označili takole:

- sistem prištevamo med posebno industrializirane načine gradnje stanovanjskih objektov, saj je potrebno na stavbi dovršiti le še okrog 20 % del;
- prefabrikacija se odlikuje v večjem številu mogočih različnih elementov (fasadne stene, nosilni zidovi, predelne stene itd.), katere lahko izdelujejo v enem opazu;

- elementi fasade sten in stropov imajo dimenzijo prostora (sobe) — maksimalne teže posameznih elementov pa znašajo tudi do 9 ton;

- fasadni element sestavljajo: zunanja obloga (omet, ploščice ali mozaiki), 6 cm plast armiranega betona, 2,5 cm izolacijska plast (polystiren), 9,5 cm ali več plast nosilnega armiranega betona, 3 cm omet iz silicolan malte;

- predelne stene in nosilni zidovi so polne armiranobetonske plošče, debeline 7–14 cm;

- stropovi so prav tako polne armiranobetonske plošče debeline 14–16 cm, v katere so vbetonirane cevi za stropno kurjavo stanovanjskih prostorov. Tudi parket je že vbetoniran v stropno ploščo v prefabrikaciji;

- ostale instalacije (elektrika, vodovod, plin) so vgrajene v ustrezne elemente v prefabrikaciji;
- tudi mizarski izdelki (okenski in vrtni okviri) so iz trdega afriškega lesa rdeče barve — acajou in so vbetonirani v stenske elemente že v tovarni. Zelo mnogo uporabljajo jeklene vratne podboje v kombinaciji z lesenimi vrtnimi krili;

- montažne elemente po montaži zalijejo z vertikalnimi in horizontalnimi vezmi v konstrukcijsko celoto. Vzporedno z grobo montažo montirajo — spajajo — tudi instalacije (varilci so neprekinjeno na stavbi);

- zunanje stike — vertikalne in horizontalne rege — obdelajo od zunanje strani s pomočjo višjih odrov;
- ometov na stavbi ni, notranje površine je potrebno zglati v debelini 1–2 mm s plastičnimi preparati in tako izgotovljeno osnovo obrizgati z vinil barvami kot finalno slikarjio;

- delitev dela pri montaži je dosledno izvedena. Posebne ekipe izvršujejo grobo montažo, fino montažo in zalivanje vezli, obrtniška dela in instalacije,

ki potekajo vzporedno z montažo ter dovršitvena dela.

Po pripovedovanju g. Leontieva razpolaga podjetje z več tovarnami za izdelavo prefabriciranih elementov. Montažni elementi, ki smo jih videli na gradbišču, so izdelek tovarne Montesson pri Parizu, obrat zaposluje 150 delavcev, njegova kapaciteta znaša 18 stanovanj na dan. Tovarniški prostori merijo 7000 kvadratnih metrov površine. Tovarna ima lastno avtomatizirano betonarno s separacijo gramoznih agregatov, kompresorsko postajo, kotlarno, delavnice in tako naprej. Podjetje je zgradilo take tovarne tudi v Zahodni Nemčiji, Španiji in v ZSSR.

Naj omenimo še tole: če so elementi težji od 7 ton (za to težo so dimenzionirane vse transportne naprave) betonirajo take elemente tudi na gradbišču. Videli smo elemente teže 9 ton in gradbišči žerjav nosilnosti 180 tm. Strjevanje betona pri elementih, ki so jih izdelovali na gradbišču, so pospeševali z električnim gretjem betona. V element so vgradili v razdalji 50 cm bakrene izolacijske žice majhnega premera, katere so priključili na 40 voltno električno napetost. Na ta način so element že dvignili po 6 urah in ga prenesli v deponijo. V tem času je beton dosegel trdnost okoli 100 kg/cm².

Predmetne stanovanjske gradnje, ki smo si jih ogledali na gradbišču, so 5 in večkratni objekti, ki so prikazani na priloženih slikah.

Preden opišemo samo tovarno, nekaj besed o gradnji stanovanjskih objektov po sistemu Coignet. Karakteristike bi bile te:

- tudi ta sistem spada med posebno industrializirane načine gradnje, saj je potrebno na gradbiščih napraviti manj kot 20 % del;

- zaradi skoraj popolne avtomatizirane izdelave elementov je sistem omejen na majhno število različnih elementov;

- preciznost izdelave elementov je zelo velika, saj znaša toleranca le nekaj milimetrov;

- montaža elementov je enostavna, brez posebnih meritev in niveliranja, vse to je mogoče le zaradi točnosti izdelave elementov;

- prihranek na delovni sili je zaradi avtomatizirane proizvodnje in enostavne montaže občuten;
- prefabricirani elementi imajo dimenzijo prostora — sobe — in njih teža znaša do 6 ton.

Zunanji nosilni panoi so izdelani v sendvič-obliki (izolacija polystiren) z obdelano finalno površino.

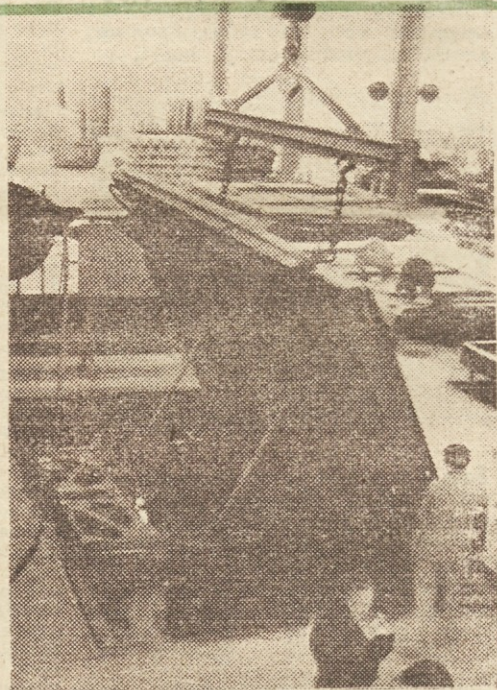
Notranji nosilni elementi so votle ali polne armiranobetonske plošče, tudi finalno obdelane.

Stropni elementi so prav tako votle ali polne plošče z obdelanim plafonom in lahki.

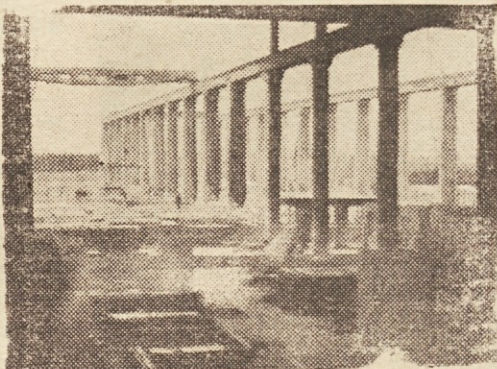
Tovarna, ki je bila zgrajena 1961 za kapaciteto 3–4 stanovanja na dan, je najmodernejša opremljena. Prodnicijske hale so široke po 16 m in so 40 m dolge ter opremljene z mostnimi žerjavi. Zerjavne proge so podaljšane v deponijo elementov, ki je ob tovarni. (Glej sliko). Avtomatizirano betonarno sestavljajo silosi za gramoz, pesek in cement, mešalci za beton in transportne naprave. Posebnost je konstrukcija okroglih silosov za gramoz in pesek. Sestavljeni so iz segmentnih bet. kosov v taki obliki, da nastajajo med posameznimi obroči rege, ki služijo za stalno zračenje silosa po celotnem plašču valja. Tako ima uskladiščeni gramoz več ali manj konstantno vlago (glej sliko). Beton transportirajo v posodah z elektrokari in žerjavi. Tovarna ima še mehanizirano železokrivnico, kotlovnico, lastno trafo postajo, kompresorsko postajo in delavnice. Obrat ima še hidravlično tlačilno napravo (pritisek 180 atm.) ki oskrbuje stroje za izdelavo elementov, ki so hidravlično krmiljeni.

Posebnost tovarne Coignet pa so stroji »modeli« za izdelavo prefabriciranih elementov. Modeli so napravljeni iz debele jeklene pločevine ali pa iz jekloliva. Opremljeni so z hidravličnimi napravami za razopaževanje in obračanje modela iz horizontalnega na vertikalni položaj in obratno. Betonirajo namreč lahko element v poljubni legi (navadno horizontalno), razopažajo pa lahko element v najbolj priročnem položaju. Kalupi so tudi opremljeni s parno kurjavo, tako da element lahko razopažajo in ga deponirajo že po 3 urah po betoniranju. Beton ima v tem času trdnost okoli 100 kg/cm². Pred betoniranjem vgradijo v kalup vse potrebne elemente instalacij, oblog, dimnih in ventilacijskih tuljav, okenskih in vrtnih okvirov itd. Kapaciteta takega stroja-modela znaša 4–5 elementov na dan.

Gradbišče, kjer smo videli montažo po sistemu Coignet, je situirano v neposredni bližini tovarne in je bilo v začetni fazi del. Končani so bili kletni prostori in montirali so stropove nad kletjo. Kletne zidove so opaževali s tablastimi opaži, beton pa vgrajevali z vibratorji. Gradbišče vodi šef gradbišča, ki ima na razpolago 3 pomočnike — vodje del, in sicer za pripravo kleti, grobo montažo in finalna dela. Vse delo je normirano po enotah (1 enota — 1 stopnišče — 2–3 stanovanja v etaži). Groba montaža traja s skupino 12 delavcev 1 dan za eno stanovanje — ki ima poleg kuhinje in kopalnice še 2–3 bivalne prostore. Šef gradbišča nam je omenil, da bo 30-stanovanjski blok, ki so ga pričeli graditi v drugi polovici aprila, izgotovljen in vseljen ob koncu avgusta, to je skupna doba graditve bo znašala 4 in pol meseca. Celotno naselje bo imelo ca. 700 stanovanj, s posebno centralno kotlarno, katero so tudi začeli graditi. Vzporedno so uredili tudi ostale komunalne naprave kot elektriko, vodovod in plin.

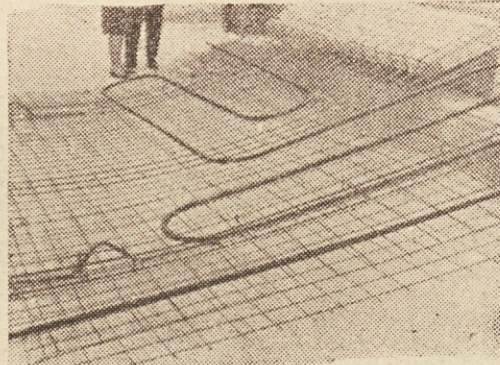
Tovarna Coignet — hidravlično dviganje modela za stenske elementa

Tovarna Coignet — pogled v skladišče elementov

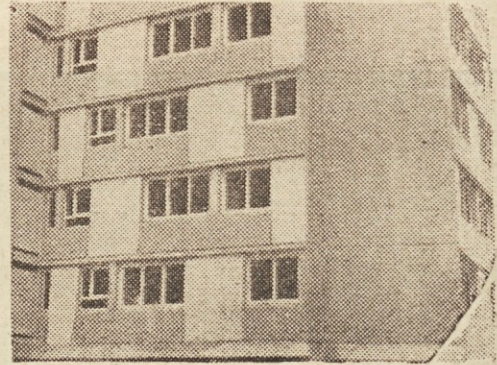
Gradbišče montažnega stanovanjskega bloka sistema Camus

Sistem Camus — armatura stropnega elementa z vložnimi cevmi stropne kurjave

Vhod v obrat Coigneta — levo silos za gramoz

Detajl montaže sistema Camus

Z ekskurzije
inženirjev in
tehnikov podjetja na
VII. sejmu tehnike
v Beogradu

Na pobudo Centra za izobraževanje podjetja je bila od 27. do 29. maja organizirana trodnevna ekskurzija tehničnega kadra podjetja na VII. sejem tehnike v Beogradu. Obenem je bil predviden ogled največjih in najznamenitejših gradbišč beograjskih podjetij »Rad« in »Mostogradnja«. Ekskurzije se je udeležilo 24 inženirjev in tehnikov iz poslovnih enot in centrale. Namen ekskurzije je bil, da se naš tehnični kader seznani z novimi izdelki naše in tuje industrije, ki je razstavljala svoje dosežke na VII. sejmu tehnike. Obenem je bila mišljena tudi kratka izmenjava izkušenj s predstavniki beograjskih podjetij »Rad« in »Mostogradnja«.

Prvi dan je bil določen za ogled sejma. Skušal bom opisati le nekaj najzanimivejših stvari, ki smo jih videli na sejmu. Železarna Sisak je razstavljala fasadni cevni oder z novimi spojkami tipa »Vezes«. Osnovni elementi cevnih odrov, to je cevi 48, 25/3, 25 mm v dolžinah 1,6 m, 2 m, 3 m, 4 m in 5 m, čepi za tlačne stike in nožne plošče so ostale neizpremenjene. Nove so spojke tipa »Vezes«, ki omogočajo hitrejšo montažo in demontažo odrov, ker niso svoje z vijaki kot dosedaj, temveč so izoblikovane tako, da se učvrstijo z nekaj udarci po klinu, ki je sedaj zamenjal vijake. Te spojnice so enojne, za enostavno podaljšanje cevi, tip »Vezes IX«, dvojne tip »Vezes X« za spajanje pod kotom 90° in vrtljive tip »Vezes XI« za spajanje palic pod poljubnim kotom. Nosilnost teh novih spojníc je pri štirih udarcih s kladivom teže 0,5 kg 2.200 kg.

Po istem načelu so konstruirane nove stojke tipa »Vezes I« z višino podpiranja 1,8 do 3,2 m. Z zamenjavo

Novosti na sejmu in pristrčna obiska

gornje cevi z običajno cevjo za odre je možno podpiranje tudi preko 3,2 m. Nosilnost spoja med spodnjim in zgornjim delom spojke je odvisna prav tako kot pri prej omenjenih spojkah od števila udarcev po jeklenem klinu objemka. Te stojke imajo še to prednost, da je možno precizno regulirati višino z enostavno pripravo brez postavljanja lesa pod ležišče stojke.

Tretja novost, ki pa pride pri nas manj v poštev, je tipski cevni oder za bob-dvigalo. Oder je sestavljen iz posameznih cevni elementov (trikotne, četverkotne oblike, elementov za vrata itd.), ki so zvarjeni že v tovarni. Spojke so iste kot pri fasadnih odrih, t. j. tipa »Vezes«. Ker osnovni elementi niso več samo posamezne cevi, temveč cele stranice v višini etaže, je stikov mnogo manj (za 21 m visok stolp za bob-dvigalo le 92 kom. spojk) in s tem hitrejša montaža in demontaža.

Osiješka železolitarna in tovarna strojev je razstavila majhen dumper teže okoli 2 t in s prostornino nosilne posode 1,1 m³. Dumperi te velikosti so zelo praktični za notranje transportiranje na velikih gradbiščih. Tovarna je že popolnoma osvojila proizvodnjo vseh delov in jih proizvaja serijsko.

Grafično podjetje »Lipa Mill« iz Zagreba je razstavilo poleg drugih svojih izdelkov tudi zidne tapete za stanovanja in poslovne prostore. Tovarna izdeluje zidne tapete že od 1959. leta in je pri nas edini proizvajalec. Uporaba tapet v gradbeništvu predstavlja vsekakor korak naprej pri uvajanju sodobnih industrijskih metod. Te tapete so odporne proti svetlobi in vodi, polaganje in zamenjava je enostavna. Na sejmu je prevladovala doma-

ča in tuja elektro in strojna industrija z velikim številom različnih proizvodov. Mimogrede bi omenil sodobne TV antene proizvod podjetja »Jugoelektro« iz Beograda. Tovarna je izdelala le 20 kom. teh anten, nadaljnja proizvodnja pa je problematična, ker tovarne, ki izdelujejo medeninate cevi, nimajo strojev in izdelovanje cevi takšnih dimenzij, ki so potrebne za antene. Če bo ta problem rešen, bi bila cena sobne antene le ca. 2.000 din.

Na nepokritem delu sejma so bili razstavljeni težki gradbeni stroji večinoma znanih tovarn in znanih tipov.

28. maja smo dopoldne obiskali podjetje »Mostogradnja«, kjer nas je sprejel ing. Veljković, šef projektnega biroja, in ing. Ivanković, šef oddelka za planiranje in analize. Ing. Ivanković nas je v kratkem času, ki je bil na razpolago, seznanil z organizacijo in poslovanjem podjetja. »Mostogradnja« je specializirano podjetje za gradnjo mostov in temeljenje z letnim produktom okrog 4,2 milijardi din. Gradi po vsej državi, zdajšnji največji objekt v gradnji je Pančevski most, ki smo si ga ogledali po končanih razgovorih na upravi podjetja. Na gradbišču nas je sprejel ing. Miča Josimović in nas seznanil s problemi pri gradnji tega 809 m dolgega mostu preko 5 polj. Najprej je bilo potrebno pomakniti staro konstrukcijo za okrog 3 m vzvodno na obstoječih stebrih. Te podporne stebre so nato na nizvodni strani še razširili, tako da so lahko poleg stare montirali še novo jekleno mostovno konstrukcijo. Sledila je demontaža stare konstrukcije s pomočjo rečnih bagrov in v naslednji fazi premik celotne nove konstrukcije (ca. 10.500 ton) v os mostu s pomočjo hidravličnih dvigalk. Gradnja je sedaj v zadnji fazi, gradijo betonsko vozišče na konzolah na obeh straneh mostu in dohode na most. Lahko rečemo, da je bilo delo tehnično zelo dobro pripravljeno in izvedeno.

Dopoldne smo si ogledali most čez Donavo v Novem Sadu, ki je že dograjen. Ing. Zika Jovičević, šef gradbišča, nam je predvajal kratak film o gradnji mostu. Most je iz prenapetega betona, celotna dolžina 460 m, širine 20 m, največji svetli razpon 211 m, fundiranje na kesonih.

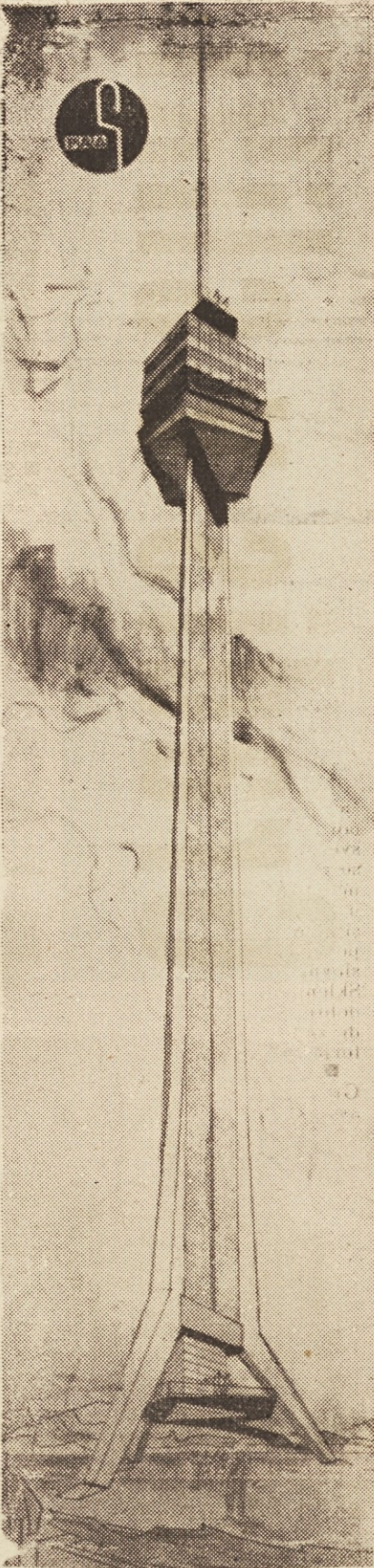
Zadnji dan smo obiskali upravo podjetja »Rad«, kjer nas je sprejel ing. Aleksander Jovičević, generalni direktor, ing. Petar Blažić, tehnični direktor, Stevo Gerbin, direktor splošnega sektorja, ing. Petar Dulić, član UO podjetja in šef gradbišča tovarne, Ljubomir Soro predsednik sindikata in Stojan Zlatković, predsednik DS podjetja. Generalni in tehnični direktor sta nam nakazala smer razvoja organizaci-

V Batajnici je zgradilo podjetje »Rad« tovarno opeke z moderno tunnelsko pečjo, kapacitete 7,5 milijona votlih tenkostenskih blokov in elementov za stropne konstrukcije. Sreto Antić, tehnični vodja obrata, nam je razkazal obrat in naprave. Tovarna je popolnoma avtomatizirana in bo zaposlovala le 80 specialno izšolanih delavcev in tehničnega kadra. Obrat se nahaja sedaj v poskusnem obratovanju.

Popoldne smo si ogledali TV stolp na Avali. Šef gradbišča ing. Pavlović nam je dal tehnične podatke in razložil postopek gradnje. Stolp je visok 200,02 m. Spodnji del je iz železobetona MB od 300—800, fundiran je na preperelih kamninah (lapor). Stoji na treh temeljnih blokih 4 x 4 x 1,45 m, ki z zgornjo konstrukcijo niso vezani, stolp na njih le stoji. V višini 100 m se začne gondola, ki ima štiri nadstropja iz betona, aluminija in stekla. Od tega so 3 nadstropja funkcionalna za RTV in PTT, v četrtem nadstropju bo pa bar za 50 oseb in na strehi še razgledna terasa. Do te višine bosta vozili dve hitri dvigali. Plošča terase je obenem temelj jeklenega dela stolpa. Do višine 37 m so gradili stolp na klasičen način s pomočjo žerjava, nato pa v pasovih po 1,25 m. Vsega je ca. 1.000 m³ betona, železna konstrukcija je teža 160 t in vrednost stolpa približno 450 milijonov dinarjev.

Obisk na Avali smo zaključili z ogledom spomenika neznanemu junaku, ki je v zadnjih dneh druge svetovne vojne služil Nemcem za opazovalnico in je bil na dveh mestih poškodovan od sovjetskih granat.

Ob zaključku lahko rečemo, da je ekskurzija dosegla svoj namen, videli smo mnogo tehnično zanimivih objektov in se spoznali z načini dela in z organizacijo drugih podjetij. Njihove izkušnje bomo lahko tudi pri nas koristno uporabili. Omenil bi še to, da nam je podjetje »Rad« dalo na razpolago prenočišča v svojem samskem domu, podjetje »Mostogradnja« pa svoj avtobus in nam omogočilo ogled vseh navedenih gradbišč, ki so med seboj precej oddaljena. Ves čas nas je spremljal tov. Grčar, kadrovske in HTV referent podjetja »Mostogradnja«, ki se mu ob tej priliki še posebno zahvaljujemo.

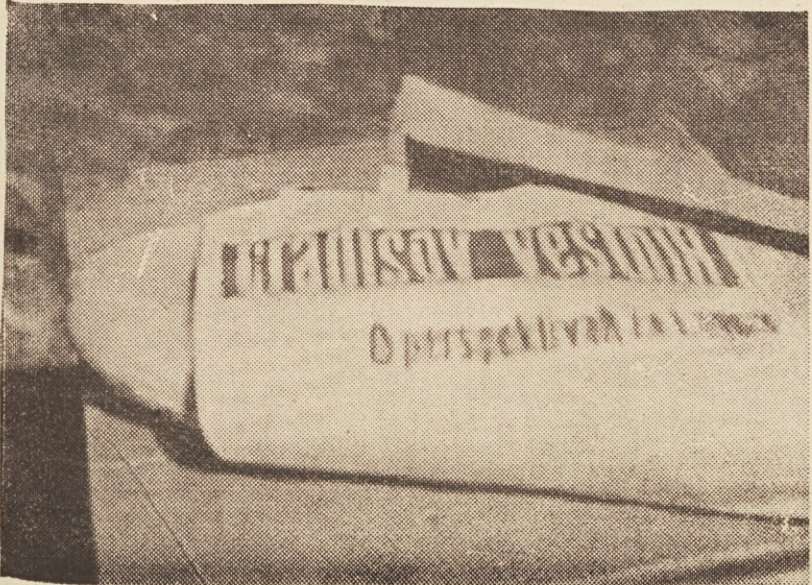

Več kakor malomarnost

Ne bi radi nikomur storili krivice, ampak treba je povedati resnico: odnos do našega glasila je marsikje kaj malomaren. Pogosto se dogaja, da delavci Vestnika sploh ne dobe. Delovodje na gradbiščih se morajo prav truditi, da dobe nekaj izvodov Vestnika, četudi šteje njihov kolektiv nekaj deset ali sto ljudi, vtem ko leži Vestnik zaklenjen v kakšni omari na sedežu poslovne enote. Ali pa ga uporabljajo za takšne namene kot kažejo slike.

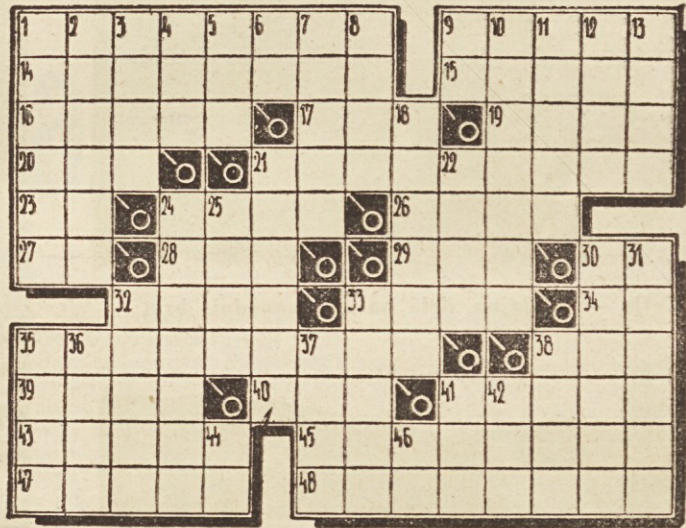
Prvič je naše glasilo vez med člani velikega kolektiva. To je največkrat edina vez med nami. Ali jo ima kdo pravico pretrgati?

Drugič stane izdajanje Vestnika vsako leto okrog tri milijone dinarjev, vsak izvod torej skoraj 50 dinarjev, 20 izvodov tisoč in dve sto izvodov deset tisoč dinarjev...

je podjetja, probleme v zvezi z ekonomskimi enotami, ki jih rešujejo na svoj način. Lahko bi rekli, da je podjetje »Rad« reševalo vprašanja decentralizacije življenjsko in niso šli v skrajnost.

Po razgovorih smo odšli na gradbišče palače CK ZK v Novem Beogradu. Po konstrukciji je železobetonski skelet višine okrog 100 m in skupne etažne površine okrog 25.000 m². Posebno zanimivo je temeljenje tega objekta, ki je izvršeno v štirih skupinah pilot, ki so povezani z železobetonskim nosilcem. Na vsaki skupini pilot je betonski valj, ki je do določene višine napolnjen z mivko. Del stavbe nad temelji je preko nosilcev in štirih betonskih batov povezan s temelji oz. betonskim valjem na temeljih. Za merjenje pritiska so v vsakem valju montirani manometri in za izpuščanje mivke posebni izpusti. Tako je z izpuščanjem mivke možno uravnovešati posedeke.

Vodoravno: 1. gradbišče gradbenega vodstva Ljubljane, 9. del soda, 14. vrsta športnice, 15. ozka dolina, 16. uslužbenec, 19. pripovedni pesnik, 20. moško ime, 21. bogoslovje, 23. približno, 24. konec življenja, 26. jugoslovanska reka, 27. nemški veznik, 28. ženski pevski glas, 29. veletok v Nemčiji, 30. avto-moto, 32. agregatno stanje, 33. ribje jagce, 34. del imena nekdanjega madžarskega cesarja, 35. vas na Dolenjskem, 38. del obleke, 39. moško ime, 40. krajevni ljudski odbor, 41. tuje žensko ime, 43. letovišče na Jadranu, 45. razčlenjevalec, 47. oseba, ki se ukvarja s starim vekom, 48. pušavski »vlak«.

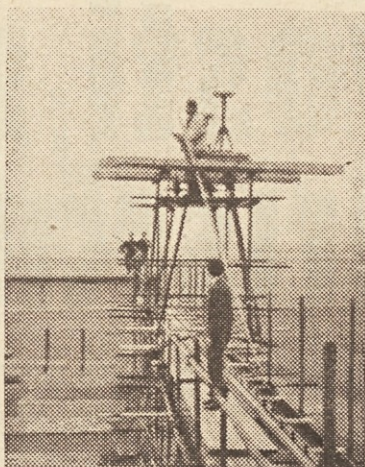
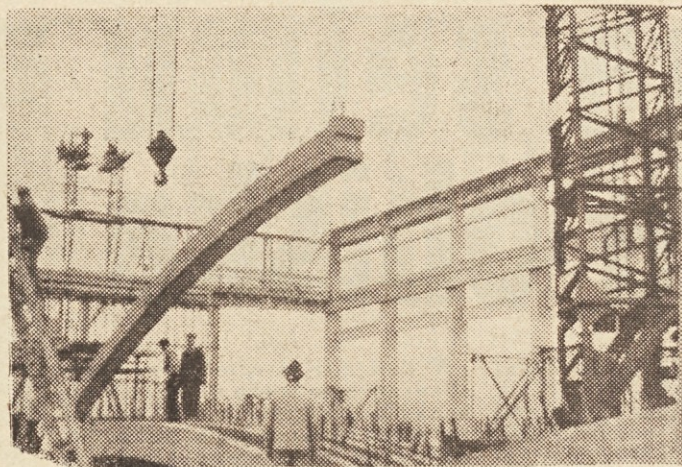
Navpično: 1. majhna reka, 2. izobražen, 3. vrv za lovljenje goveda v Sev. Ameriki, 4. grška črka, 5. veznik, 6. soglasnika, 7. pevski zbor, 8. ralo, 9. samoglasnik in soglasnik, 10. vas na Dolenjskem, 11. vrsta meča, 12. mamilo, 13.

vojaško pokrivalo, 18. pripadnica naroda, ki je prebival na naših krajih pred Slovani, 21. znan ljubljanski zdravnik, 22. Avar, 24. del imena pisatelja Finžgarja, 25. priprava za mletje, 30. mesto v Vojvodini, 31. srbska jed, 32. vrsta duhovnika, 33. pravoslavna verska slika, 35. država v Sred. Ameriki, 36. pristanišče v Alžiru, 37. talna obloga, 38. močnata jed, 41. žensko ime, 42. velikan, 44. skrajšan podredni veznik, 46. površinska mera.

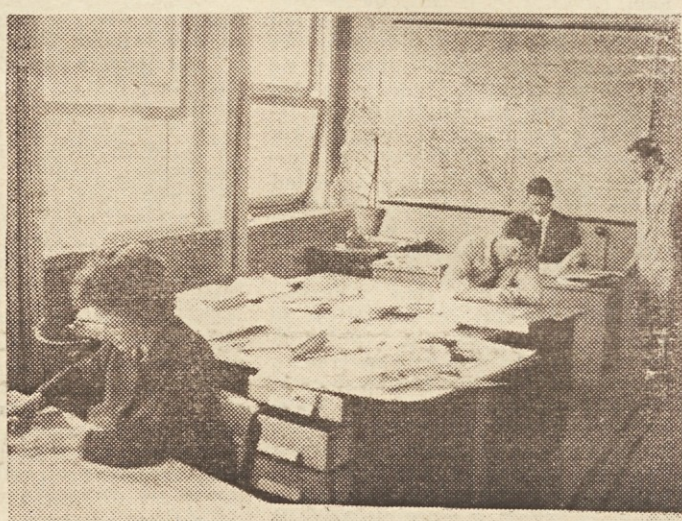
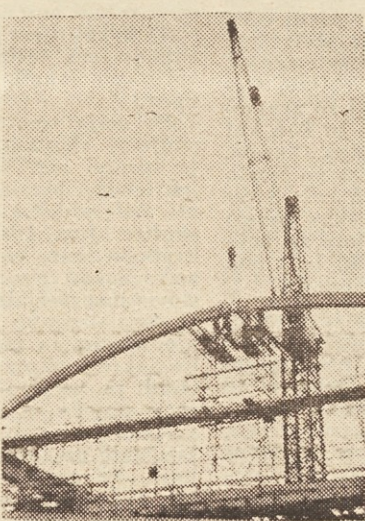
RESITEV PREJSNJE KRIZANKE:

Vodoravno: 1. amonijak, 9. sauna, 14. ribariti, 15. anker, 16. aloja, 17. ano, 19. gala, 20. Mia, 21. skobelnik, 23. IC, 24. Bata, 26. Unec, 27. SA, 28. Ler, 29. Tež, 30. KS, 32. Bori, 33. beji, 34. OT, 35. zrakoplov, 38. osa, 39. mera, 40. ION, 41. nakit, 43. anoda, 45. referati, 47. Janez, 48. dramatik.

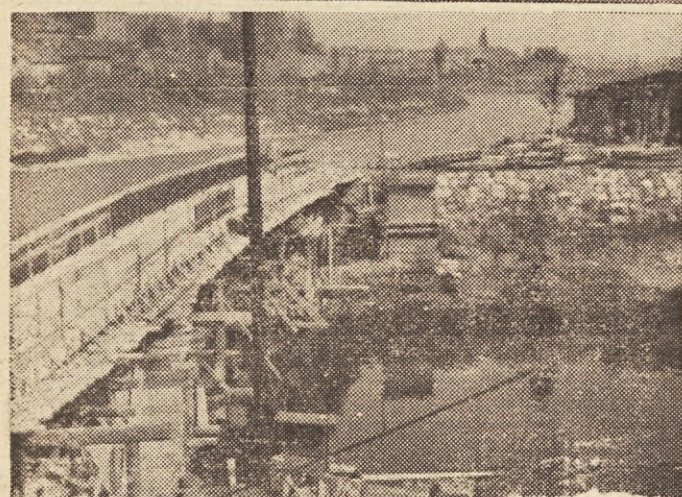
Gradis v sliki

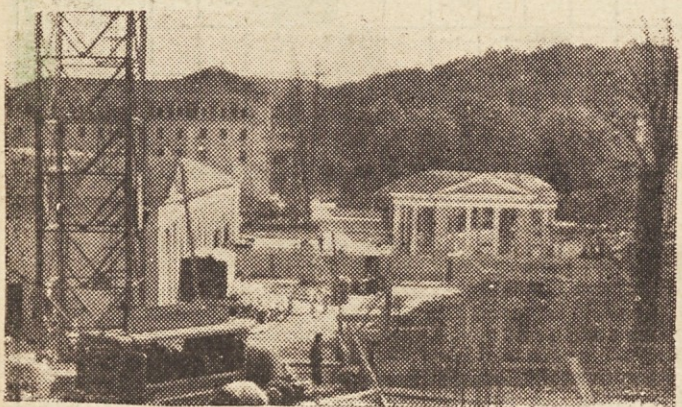
Slika 1: Montaža ločenih nosilcev na gradbišču PE Ljubljana-okolica. Prva faza dviganja nosilca iz deponije ■ Slika 2: Tovariš Bučan čaka na nosilec ■ Slika 3: Pol loka je na svojem mestu ■ Slika 4: Montaža druge polovice loka ■ Slika 5: Obe polovici loka pri stiku ■ Slika 6: Oddelek priprave dela na centrali podjetja: inž. Erjavec, inž. Prihoda, Pergar, inž. Marija Dolenc, inž. Znidaršič po fotografira ■ Projekt organizacije gradbišča in montaže je bil izdelan v oddelku priprave dela operativne službe centrale

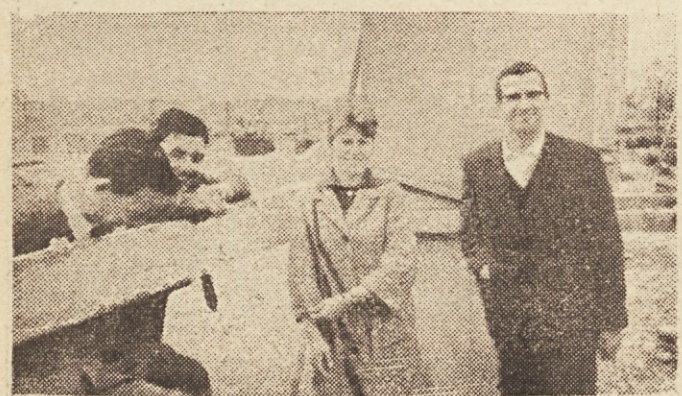
Zerjav »Weitz« je končal svoje delo na bloku B-1 v Siški ter nestrpno pričakuje premestitve na enak blok B-2, ki je oddaljen samo 200 metrov. Ko bosta oba bloka gotova, bo na razpolago skupaj 276 stanovanj. Investitor je stanovanjski sklad ObLO Ljubljana-Siška

PE Celje — Voglajna, dela na »promenadni« brvi

PE Celje — dela na novi terapiji v Rogaški Slatini

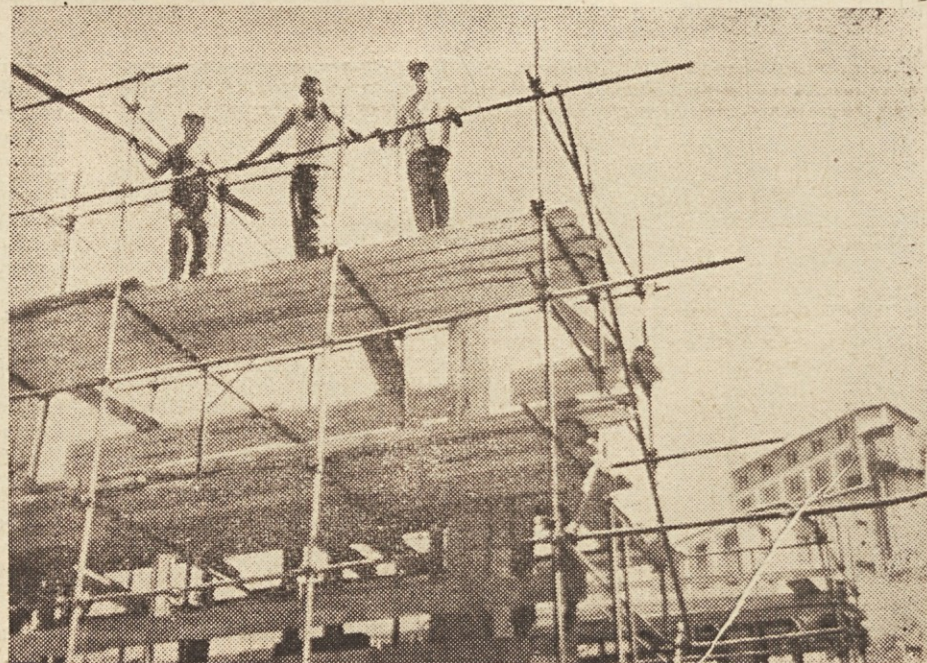

Na delovišču Ellok Ljubljana-okolica: inž. Erjavec, inž. Prihoda ter gradbeni tehnik Zajc in sektorski vodja »Meri«

Zgoraj: Delavci raznašajo krovne strešne plošče v višini ca. 19 m po delovnem podu brez ograje. Izpostavljeni so nevarnosti, da padejo. Posledica je lahko samo smrt. Tako delo je v nasprotju z vsemi varnostnimi predpisi, prav posebno pa z določili 22. člena našega pravilnika o službi higiensko tehničnega varstva v podjetju Gradis

Spodaj: Delovni cevni oder nima predpisane varnostne ograje. Delavci, ki delajo na »kih odrih, so v stalni nevarnosti, da padejo z delovnega poda odra. Ker ni spodnje deske ograje, lahko s poda odra pada na delavce, ki delajo pod odrom, material in orodje. Tako urejeni odri so v nasprotju z določili 44. člena pravilnika o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih v gradbeništvu

ZAKAJ
TAKO?